

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi străinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACŢIA,
TIPOGRAFIA ŞI ADMINISTRAŢIA:
BRAŞOV, PIAŢA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir mic 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învalia. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Sărbătoarea nădejdi şi a biruinţii.

Crăciunul a fost numit prin obiceiul sărbătoarea păcii şi a bunei înţelegeri. Omenirea însă şi în prima linie Creştinii au desmiţat acest obicei de repetate ori în lungul veacurilor trecute şi vor desmiţi mereu şi în cursul veacurilor viitoare o lozincă, pe care omul prin firea sa n-o poate împlini. Venirea lui Crist între oameni n'a însemnat coborârea păcii în lume, ci pregătirea de război. Sunet înfricoşat de trâmbiţă a vestit venirea Lui şi din vuetul acestora cu aceeaşi claritate se desprinde şi astăzi lozincă respicată: „*N'am venit să vestesc pacea, ci războiul*”.

Nu mai sclavul vrea pacea, nu mai dobitoacele îşi rumegă în linişte porţia de mâncare, dar omul, fiinţa conştie de sine, cetăţeanul căruia i-e scumpă libertatea şi care se închină dreptăţii, acela e în continuu înarmat, e vecinic pregătit de război, căci altfel duhul sălăşluit în el s'ar perde în pulberea drumurilor.

Departa s'aude încă eoul pocnetului de arme şi prelung răzbate văzduhurile graiului înfricoşat al tunului ca o pecetuire a adevărului etern: „*Si vis pacem, para bellum!*” *De vrei să fi om, de vrei să fi liber, de vrei să te ridici din noroiul sclavagiului şi să te înalţi peste lumea dobitoacelor, atunci pregăteşte-te de război.*

Crăciunul e sărbătoarea nădejdi şi a biruinţii. Fiul omului născut în iesle alături de dobitoace a declarat întregii lumi cel mai înfricoşat război. Şi pe ruinele unei lumi încărcate de păcate a întemeiat cea mai puternică împărăţie: *împărăţia adevărului, împărăţia sufletului.*

Voi toţi, cari v'aţi născut în umbra colibilor, urmaţi-l de vreţi să pătrundeţi în împărăţia Lui. Şi străbateţi la umbra crucii Lui drumul înfricoşat al Calvarului, dacă

vreţi ca pe fruntea voastră să strălucească steaua biruinţii. Naşterea Lui fie nădejdea voastră, iar răstignirea Lui pe cruce însemneze cel mai sfânt simbol al biruinţii voastre.

Orice om, care şi-a asigurat nemurirea, a trebuit să fie un revoluţionar. Ideile lui nouă au fost tot atâtea declaraţii de război şi ele au putut cuceri numai prin dărâmarea cetăţilor, în cari stăpâna întunecul.

Şi neamurile, cari astăzi şi-au cucerit loc de onoare pe pământ, au fost timp îndelungat în continuă luptă cu toţi vrăjmaşii cari s'au pus în calea emancipării lor.

Iar dacă războiul e semnul progresului şi mijlocul prin care omul se desface din noroiul sclavagiului şi dacă Fiul Omului a pecetluit legalitatea aceluia, datori suntem şi noi să-l urmăm. Amele Lui să fie şi armele noastre. Cu statornicie şi consecvenţă de fier să străbatem cărările călcate de El şi războiul să declarăm celor, cari opresc libertatea şi încălcă dreptatea. Războiul nostru să fie războiul sfânt al vieţii, pentru a cărei mântuire suntem datori să luptăm, căci aceasta e porunca supremă a Dumnezeirii însăşi.

Noi n'avem palate. La noi nu s'aprinde făclile bucuriei, ci în umbra căminelor săracăcioase, la vatra stinsă a bordeelor curg fără zăbavă la rimile. În sufletul nostru nu s'a încheat o conştiinţă, în complexul fiinţei noastre nu s'a format o voinţă. Crist însă ne cheamă. Cuvintele lui: „*N'am venit să predic pace, ci război*”, evanghelia lui revoluţionară ne cheamă, ne strigă. Vraşmaşi sunt tot mai mulţi, ei ne răpesc toate odoarele scumpe moştenite din străbuni, greul vieţii de toate zilele ne seacă tot mai mult energile, jugul vremilor măştere ne apasă tot mai cu dinadinsul grumazii — e deci timpul su-

prem ca să găsim drumul, care are să ne scoată la lumină.

Muţenia noastră, răbdarea noastră seculară nu mai poate însemna o virtute, ci mai curând laşitate, care are să ne îngroape de vii. Lupta noastră nu se va îndrepta împotriva vieţii deaproapei noastre, ci ea înseamnă datorinţa cea mai elementară omenească de a-ţi apăra viaţa greu primejdită. Războiul nostru nu constă din zăngănit de arme ucigătoare, ci el este duelul înfricoşat al minţii, al virtuţilor cetăţeneşti chemate să lămurască strania întrebare: „*a fi sau a nu fi!*”

„Naşterea Ta Christoase răsarit-a lumii lumina cunoştinţii”... Să primim şi noi această lumină — şi mai ales aceia cari se zic slujbaşii direcţi ai marelui învăţător — şi s-o purtăm pe toată întinderea locuită de Români, ca întunecul ce stăpâneşte astăzi să se topească ca ceara la lumina focului şi să răsară în fiecare suflet conştiinţa de sine ca cea mai supremă îndrumătoare a vieţii noastre.

Spiritul de conservare, legea firească, care dă totul celui mai tare, pentru că celui slab să nu-i lase nimic, domnia asta firească a forţei să formeze preocupările noastre zilnice şi să chibzuim, dacă e mai bine a cerşi sau a lua, e mai demn a te umili sau a te impune. Căci trebuie să fim odată în clar cu adevărul: că abia de se va găsi om şi nu se vor găsi nici-o dată popoare, cari de bună voe să-şi jertfească situaţia lor fericită pentru a o ceda altora.

În sufletul nostru obicinuit cu umilinţa, datat cu sclavajul, aceste adevăruri apar ca o încălcare a unor anumite norme, cari în decursul timpurilor au format moralul nostru, dela care a te abate — se spune astăzi sentenţios — e păcat, fără însă de a se menţiona, că situaţia noastră de astăzi, decât care mai ticăloasă nu există, că Hajdudoroghul de pildă, e rezulta-

ta acestui moral distrugător de vieţi.

Colinda românească străbate sonoră cărările satelor noastre, la vetrele moştenite din părinţi s'aprinde focul, prin suflete străbate căldura şi vitejia strămoşească vine să răscumpere umilinţa şi spiritul de sclav adaptat în lungul veacurilor negre şi în toate colibeile noastre s'aprinde făclia renaşterii de mult aşteptată.

Fiul Omului coboară în mijlocul nostru şi ne arată rostul adevărat al venirii Lui. Glasul Lui străbate printre şirurile noastre admirate şi eoul Lui: „*N'am venit să predic pace, ci război*”, desmorţeşte sufletul nostru, alungă laşitatea şi în locul ei instăpâneşte lumina cunoştinţii şi legea supremă a muncii hotărâtoare, iar noi înţelegem, că naşterea Lui e sărbătoarea nădejdi şi a biruinţii!

Ajutorul bisericii noastre ortodoxe cuprins în bugetul pe 1913 este de cor. 320.000. E ceva mai mare ca ajutorul din anul trecut, dar el totuşi rămâne o fărâmiţă din bugetul ţării faţă de prestaţiunile ce le face poporul românesc statului.

Consiliul militar. „Militärische Korrespondenz” din Viena anunţă, că în curând se vor ţine în Viena consiliul militar, sub prezidenţia M. Sale Sult. consiliile, cari se țin de obicei în fiecare an pe acest timp. În ele se rezolvă cu deosebire chestiuni personale.

Un nou partid. Deputatul Glesswein a pus pe tapet ideea formării unui nou partid politic în parlamentul ungar, partidul progresist.

Glesswein a declarat unui ziarist că greşeala cea mai mare a politicii ungare este, că — afară de partidul naţionalist şi iustitist — nu există partid parlamentar unitar. În fiecare partid se află la o altă progresivă şi conservativă şi aceasta e una din cauzele că s-a împiedecat capabilitatea de muncă a parlamentului. Acum, din prilejul prezentării în cameră a proiectului electoral, trebuie să se facă o selecţiune.

Progresiştii trebuie să se lupte împreună contra proiectului retrograd.

Luptătorii contra proiectului — în afară de partidele opoziţionale — ar fi după socoteala ziarelor maghiare: partidul naţionalităţilor cu 8 deputaţi (5 Români, 3 Slovaci). Disidenţii din partidul muncii vreo 10, partidul democratic, al micilor economi şi fără partid, câte 3 membrii, creştin-social 1 (Glesswein) şi socialist 1 (Krisstoffy). În total cam 30 de deputaţi, dar se crede, că acest număr se va urca.

Un consiliu de miniştri român s-a ținut Sâmbătă la ministerul de interne, în care s-a discutat mult asupra situaţiei externe. D-l Titu Maiorescu, preşedintele consiliului, a comunicat colegilor săi ştile primite de la reprezentanţii mării, cu privire la tratativele ce se duc pentru pace. Din cele comunicate în consiliu de miniştri rezultă, că n-ar fi nici un motiv să se creadă că pacea va fi turburată şi că toate zvonurile privitoare la mobilizare, nu au absolut nici un temel. D-l ministrul de război a comunicat consiliului dorinţa M. S. Regelui, ca să se dea concedii soldaţilor şi ofiţerilor, cu ocazia sărbătorilor. Consiliul constatând că situaţia externă tinde spre pace, a înconvingut acordarea concediilor militare pentru sărbători.

Demobilizarea Rusiei şi Austriei Din Viena se anunţă, că d-l Giers, ambasadorul rus de aci a avut o întrevedere cu contele Berchtold în chestia demobilizării Austriei şi Rusiei. Contele Berchtold şi-a exprimat părerea, că Rusia se află într-o situaţie mai bună şi poate demobiliza mai uşor. Nu este vorba de un mare număr de soldaţi, de oarece Rusia trebuie să demobilizeze numai cele 4 contingente din urză. Dacă Rusia va face aceasta, nu-şi va slăbi de loc poziţia aceasta militară, pe când dacă Austria va proceda la fel, va periclita siguranţa internă în judeţele dela graniţă. Din aceste motive Austria nu poate urma demobilizarea Rusiei.

Ziarul „Temps” anunţă din surse bine informată din Londra, cumcă tratativele austro-ruse pentru desarmare

Baladă.

S'a isprăvit războiul şi goarna de-adunare
A răsunat pe câmpul
de morţi întunecat...
Şi'n cete, păcuri dese,
azi luptătorii pleacă
Se 'ntorc răniţi spre casă,
departe spre-al lor sat.
Le ies din porţi, cerdacuri
bătrâne şi fecioare
Şi flori le-aruncă în cale;
întreab'apoi cu dor
De focul greu al luptei,
şi-i cheamă, ospătează
Şi ranele le leagă, privindu-l gânditor.
Sunt cetele acelor,
ce luptă viaţa 'ntreagă
În pace şi'n războaie, nerăsplătiţi în veci,
Cari schimbă plugu 'n armă
şi coasa 'n scut şi ghioga:
Descopere-ţi blând capul,
pe lângă ei când treci.

Dar în castel, pe dealul
încunjurat de cetini
Ce zarvă, ce mişcare şi viaţă s'a trezit?
Un arc de flori întins-au
şi flori au pus pe cale
Şi zidurile toate în flori le-au învelit.
Orchestra şi fanfare,
castelul stă tot gata
Şi-aşteaptă reînturnarea
viteazului stăpân...

Dar între toţi mai dornic
stăpâna îl aşteaptă
Să vie din urgia războiului păgân.
Din geamuri arcuite,

din care raze frante
Imbracă sala de arme
în purpur şi vâpăi,
Priveste galeş valoa...
de unde răsări-va
Cel mult dorit... Trec cete
Şi paleuri de flăcăi.
Şireaguri trec grăbite,
dar el tot nu mai vine
Şi ceasurile s'au zise şi zilele par ani,
Iar florile se uscă,
ghirlande se destramă
Işi pierd podoaba verde
frumozii mari platani.
Şi zile mohărate de veghe şi-aşteptare
Se scurg şi zvonuri triste
pornesc înspre castel...
Dar într-o zi duioasă
un sol cu roib în spume
Când i-a adus armura
şi spada de oţel...
A fost un plân şi-o jale...
cum nu se poate spune.

Pustiu e azi castelul,
prin geamuri plânge vântul,
Cărare-i potmolită
sub frunze de platani.
Şi singur pala lună prin sale rătăceşte
Iar plopii plâng prin noapte
pierduţi castelani.

Emil A. Chiffa.

Un plocon de Crăciun.

— Amintiri din închisoarea statului. —

Se împlinesc tocmai trei ani...
Ce viaţă era pe-atunci între zidurile închisorii de pe malul Tisei şi ce jale trebuie să fie astăzi pe-acolo, când aud că ceata oaspeţilor veseli de odinioară s'a rărit, ba că a dispărut cu totul...

Unde eşti părinte Hinka, nestorul nostru iubit de pe vremuri, care ne primeai cu braţe deschise şi ne îmbărbăta la răbdare şi iubire de neam — ca să plângi astăzi alături de noi pe ruinele unui trecut dureros dar plin de amintiri nestereşti? Unde eşti bade Neulău, neică Petre, dragul meu Şvab din Karlsdorf şi voi toţi ceilalţi iubiţi soţi de exil, cu cari am petrecut împreună între zăbrele atâtea zile şi sărbători neurtate?

Nu-mi răspundeţi, căci nu mai ştim unul de altul. Ori poate unul sau altul din ceata noastră de odinioară să fi părăsit aceste plaiuri trecând în lumea, din care nu mai este reîntoarcere?...

Vouă, iubiţilor tovarăşi, vă închin aceste crâmpoale din amintirea vieţii noastre împreună ca un semn, că legăturile de prietenie încheiate între noi

odinioară în zile grele dăinuiesc şi vor dăinui până la moarte.

Era în ajunul Crăciunului anului 1910. Ne pregăteam cu mare zor, ca toţi creştinii, să sărbătorim şi noi aşa cum puteam praznicul naşterii Domnului. Majoritatea celor deţinuti în închisoarea de stat a Segheşului eram greco-orientali, Români şi Sârbi, şi astfel cu consensul părintelui Hinka hotărâsem să sărbătorim cu toţii Crăciunul românesc. Cărnaţii chilometrici, şuncile de Praga, oala tradiţională cu sarmale, prăjiturile, merele, vinul etc. etc. — aceste lucruri indispensabile pentru un praznic adevărat al Naşterii Domnului nostru, sosiseră în mari cantităţi şi aşteptau tăcute în camera închisorii zilele de sărbătoare. În întregul edificiu se sălăşluise un aer senin, sărbătoresc. Fandurii şi robii, de câte ori treceau pe lângă camera plină cu bunătăţi, din care străbătea mirosul atator aromate, se ghionteau semnificativ, nările li se umflau şi de pe feţele lor se reoglinda acea multumire senină sufletească, pe care o are omul în ajunul unei mari sărbători. Ştiau ei doar bine, că din bunătăţile adunate în acea cămăruţă tainică se vor împărtăşi şi ei aiătura de noi.

Ne mai despărţiau două zile de praznicul Crăciunului. Era, — dacă îmi aduc bine aminte — într-o Joi dimineaţă. Noi Români aşteptam să fim

chemaţi prin telefon la biserică din închisoarea robilor, unde în acea zi părintele Nestor avea să officieze serviciul de Crăciun. Notez spre lămurirea celor, cari n-au dat prin închisoarea Segheşului că în închisoarea principală, aş numit „Călugăreţ” era o singură capelă gr. or. pentru Români şi Sârbi gr. or. Robii sârbi, fiind în majoritate, mai aveau pe lângă aceasta şi un preot al lor stabil, serviciul divin pentru ei se ţinea regulat în zilele de Dumineci şi sărbători. Pentru robii români, cari erau în minoritate, venea cu două — trei zile înainte de Dumineci şi sărbători preotul român din parohia sa îndepătată, ca să-i împărtăşească cu hrana dumnezeiască. Astfel pentru robii români ai închisorii şi pentru întregii robii români ai statului Duminecii şi sărbătorile cădeau cu două-trei zile mai înainte.

Telefonul sună. Nesosi avizul de-a pleca la biserică. Însotit de-un pandur parăsim închisoarea şi traversăm două străzi ajungem la închisoarea principală. Trecând prin curtea spaţioasă, apoi prin diferite coridoare, unele mai scunde decât celelalte, ajungem la uşa capelii, — o sală a închisorii transformată în biserică, — din care străbatea glasul cucernic al preotului, urmat de cântecele în cor ale robilor.

Erau de faţă vreo 50 robi, strănşi de prin toate părţile ţării. Deasupra feţele lor îmi păreau mai senine, mai mulţumite, se aflau doar în ajunul

nu vor duce la bun sfârșit. Austria nu va demobiliza nici în cazul când Rusia va face aceasta.

Șeful unui mare partid rus despre chestia balcanică. Ziarele „Neue Freie Presse” și „Neues Wiener Abendblatt” publică declarațiunile d-lui Miljukow, șeful partidului cadetilor, care a sosit alături la Viena aflându-se într-o călătorie de studii în Balcani. D-l Miljukow a relevat politica rusească conștientă de datoria sa care a făcut totul spre a menține pacea, salvând în același timp interesele sale. Popoarele balcanice au de acum înainte posibilitatea de a se dezvoltă economic și de a lua parte la propășirea culturală generală.

În ceea ce privește *Albania* d-l Miljukow spune, că a apărut mereu dezvoltarea culturală a Albaniezilor. Cerele Austro-Ungariei privitoare la portul de pe Adriatică și la autonomia Albaniei, au fost recunoscute ca fiind de interes vital pentru monarhie. De oarece Austria a obținut un succes cu aceste chestiuni, se speră că Austro-Ungaria se va arăta conciliantă și că va face posibil condițiuni satisfăcătoare și durabile în Balcani.

Serbia și-a arătat moderațiunea prin supunerea sa voinei puterilor în chestia albaneză; se speră că această hotărâre va fi apreciată de Austro-Ungaria când se va regula granița.

D-l Miljukow s-a rostit și în favoarea cererilor României față de Bulgaria exprimându-și convingerea, că dificultățile situației politice vor putea fi înlăturate printr-un spirit de conciliantă reciprocă.

În jurul proiectului electoral.

Proiectul retrograd al lui Lukács a produs mare resens, nu numai în cetățenii adevărați liberali, ci chiar și în șirurile partidului muncii, din care se retrag zilnic deputați. În față se desvoltă o luptă extinsă contra proiectului, aranjată mai cu seamă de partidul social democrat.

Esiri.

Din cauza proiectului electoral al lui Lukács, a abzis, cum știm, din cabinet, ministrul Székely și s-au făcut unele eșiri din partidul muncii. Eșirile continuă. Zilele acestea au eșit din partid unii fruntași cum e Návay, fostul președinte al camerei, Márkus Lösz, deputatul Flumei Antonio Vio etc. Návay în scrisoarea sa adresată președintelui partidului muncii, declară între altele, că nu numai nu aprobă proiectul, dar urmând convingerilor sale va lupta contra principiilor fundamentale ale acestuia.

Vio declară, că nu e mulțumit cu măsura în care se dă extensiune dreptului popoarelor. În deosebi restricțiunea nedreaptă a votului muncitorilor și termenul etății de 30 de ani este cauza retragerii sale.

Eșirile aceste au făcut o penibilă impresie în clubul partidului muncii.

Destrămarea.

Destrămarea partidului muncii continuă prin centrele din provincie. În multe părți s-a aprobat eșirea lui Návay din partid. Eșirile continuă în multe părți.

Astfel au eșit cei mai de frunte cetățeni din Timișoara, Căsovia, Sopron etc. Chiar și în Bihor, în patria lui Tisza, s'a pornit o mișcare contra proiectului.

Adunări de protestare.

Partidele opoziționale vor aranja mai multe adunări de protestare contra proiectului.

Mare activitate desvoltă contra proiectului partidul social-democrat. Conducerea partidului a convocat pe 26 Ian. c. un *congres extraordinar al partidului*, unde se vor discuta modalitățile de luptă. Dar și până atunci partidul pornește o luptă aprigă contra proiectului. Începutul îl face cu o broșură volantă, care se tipărește în o jumătate de milion ungurește, în 200 mii nemțești și în 100 mii în limbile slovacă, română și sârbă.

Ca introducere la acțiunea regnicolă partidul va aranja 150 de adunări de protestare în Budapesta și în toate părțile țării.

Frumoase lucruri, față de cari întrebăm: Ce facem noi? Ce face partidul nostru?

Supremație română.

Ziarul „Ujság” din Cluj scrie cu titlul de mai sus un articol, în care se vaieră, că pe baza proiectului lui Lukács în Ardeal se sporește numărul alegătorilor români, pe când alegătorii unguri scad.

Numărul total al alegătorilor în Ardeal este, după legea electorală de azi, de 83 mii. După proiectul lui Lukács va fi 200 mii.

Azi numărul alegătorilor unguri e de 47 mii, sau 56 %. În viitor vor fi 69 mii, sau în procente numărul lor se urcă dela 28 % aproape la 35 %.

Românii din Ardeal stau astfel: alegători sunt acum 23 mii, în viitor vor fi 69 mii, sau în procente numărul lor se urcă dela 28 % aproape la 35 %. Până acum Românii aveau majoritatea în trei comitate: Făgăraș, Hunedoara și Solnoc-Dobăca. Acum vor avea încă trei, în Alba Iul, în Bistrița-Năsăud și Turda-Arieș.

„Ujság” cere a se introduce *censul național*, adică scris cetitului maghiar, ca să se salveze Ardealul. Cu introducerea censului național numărul alegătorilor maghiari ar fi în Ardeal nu 94 mii, ci 225 mii.

Din nenorocire pericolul cel vede „Ujság” nu este așa mare și grozav. Mai întâi nu știm, întrucât sunt exacte datele lui „Ujság”. Ne temem, că se face o eroare în favorul censului național. Dar chiar așa să fie cum, zice „Ujság”, se grijesc ei stăpânitorii, ca Românii să nu poată eși învingători. De aceea sunt: presiunea cu votarea publică, volnicile de tot felul și împărțirea nedreaptă a cercurilor electorale.

Tratatul bulgaro-române.

Ministrul T. Ionescu despre pretenziunile României. — Atitudinea presei engleze. — Rezultatul întrevederii ministrului T. Ionescu cu Poincaré. — Bulgaria acordă compensațiuni. — Atitudinea Rusiei.

Din Londra se anunță, că delegații bulgari au ținut Vineri o ședință separată, în care s'au ocupat cu pretenziunile României. Seara d-l Danew a luat prânzul împreună cu d-l Tache Ionescu.

D-l Tache Ionescu a declarat unui ziarist, că n'are misiune oficială, se înțelege însă dela sine că va avea tratative cu delegații bulgari asupra reven-

dicărilor României. Ministrul de interne român a mai spus ziaristului că în Macedonia, Tracia, Bulgaria și Serbia, trăiesc 600.000 români, deci chiar împrejurarea aceasta nu permite ca România să privească cu indiferență desfășurarea evenimentelor. Afară de aceasta România mai are interese politice și economice în Balcani, deci rezultă dela sine, că odată cu delimitarea statelor balcanice și teritoriul României trebuie mărit. Dacă aceste chestiuni se vor discuta într-o conferință europeană, România își va revendica acolo drepturile cu cea mai mare energie.

Față de un alt ziarist ministrul Tache Ionescu a declarat următoarele:

„Până acum am fost neutri: am făcut sacrificii pentru a păstra pacea, însă nu vă pot spune care va fi mână atitudinea României, de oarece nici eu nu știu. Spune, că s'vonurile despre mobilizare în România sunt absurde. Nici odată nu ne vom servi de mobilizare ca de o amenințare. Mobilizarea noastră este foarte repede și știrea, că s'ar fi proclamat, ar fi aproape urmată de război. Este exact, că în ultimul timp armata noastră a luat numeroase măsuri de precauțiune, însă aceasta este numai ceea ce cere prudența și nici decum mobilizare.

În ce privește întrunirea ambasadurilor, d-l Ionescu a zis:

Se va cere ministrului nostru să asiste la ea ori de câte ori se vor discuta interesele românești. Dacă o conferință va avea loc, România va lua parte la ea. Să speră și crede că războiul va fi înlăturat, dar sunt încă oarecari chestiuni foarte delicate de regulat, cum e aceea a granițelor Albaniei.

Publicistul englez cunoscut Dillon într'un articol publicat în „Daily Telegraph”, zice între altele:

„Situațiunea, care rezultă din averșinea Bulgariei de a discuta francamente cu vecina ei revendicările României și pentru a încheia un angajament, este neliniștitoare. Cea mai mare parte dintre bărbații de stat europeni privește desfășurarea posibilă a nenorocitei neînțelegeri dintre doi amici seculari ca cea mai mare primejdie, care amenință acum pacea europeană. Toată Europa recunoaște, că România merită o recompensă strălucită și însemnată din partea vecinei sale slave. România este gata a înfrunta cele mai mari hăzarduri pentru ceea ce consideră ca drepturi ale ei.”

— „Politische Correspondenz” află din Paris, că cercurile informate de acolo confirmă, că întrevederea d-lui Tache Ionescu cu d-l Poincaré, care a fost îndelungată, a fost în cea mai mare parte consacrată aspirațiilor României. Atitudinea locurilor competente din Paris față de cererile României nu este în principiu defavorabilă.

Ziarul „Times” e informat, că întrevederea dintre d-nii Ionescu și Danew nu a fost cu totul sterilă. Bulgarii, în urma sfatului Rusiei, sunt gata a acceda o ușoară rectificare de graniță, care ar urma o linie dreaptă de la Siliștru la Marea Neagră.

Din Petersburg se anunță, că tratativele dintre România și Bulgaria urmează în modul cel mai cordial. Pericolul unei complicații pare exclus.

Ministrul rus de externe consideră pretenziunile României ca justificate. Părerea generală e, că România, în urma atitudinii sale neutre, va obține compensații din partea Bulgariei.

Ultimul delegaților balcanici.

Pe astăzi, Luni, se așteaptă o hotărâre importantă în chestia tratativelor de pace. Delegații turci vor da astăzi răspunsul lor la ultimul delegaților balcanici. În cazul unui răspuns nefavorabil, delegații balcanici au pus în vedere ruperea tratativelor și în consecință denunțarea armistițiului.

Cu toate aceste cercurile diplomatice speră, că ruperea tratativelor nu ar redeschide de-o dată războiul, căci marile puteri vor face totul spre a înlătura o reîncepere a războiului. Demersul Puterilor mari în favoarea susținerii păcii pare decimiment, cu atât mai mult, cu cât ambasadorii în tranziți la Londra stau gata, în urma unei înțelegeri avute, să intervină în mersul tratativelor.

Ultimele promisiuni ale aliaților.

Aliații balcanici, după ce s'au consultat între sine, au remis Vineri, precum am anunțat, un răspuns — ultimul în scris delegaților turci de următorul cuprins:

Aliații văd cu regret, că delegații otomani nu țin nici o seamă de rezultatele războiului și că prin urmare ar fi îndreptățiți a rupe negocierile. Totuși spre a da o nouă probă de spiritul lor împăciitor, dâșii invită pe delegații otomani, ca să le facă în ședința de Luni, la ora 4 p. m. o propunere care să cuprindă:

1) Părăsirea de către Sublima Poartă a drepturilor ei asupra insulei Creta;
2) Cedarea insulelor mării Egee;
3) o indicațiune pentru vilaletul Adrianopol, a unei frontiere, care să lase orașul Adrianopol aliaților. Dacă nu, negocierile vor fi privite ca rupte.

În același timp, după cum află „Echo de Paris” din sursă bine informată, delegații balcanici au înaintat Sâmbătă conferinței ambasadurilor un memoriu relativ la stabilirea granițelor Albaniei. După rezolvarea acestei chestiuni, delegații balcanici se vor ocupa cu rezolvarea chestiunilor financiare. Statele Balcanice vor ridica pretențiuni asupra sumei de 60 milioane lire, ce le are de primit Turcia dela Italia.

Înteruperea tratativelor.

Delegatul bulgar Danew, fiind înțrebat asupra situației a declarat Sâmbătă următoarele:

Observ că Turcii nici azi nu sunt în pozițiunea de a accepta pretenziunile noastre. Dacă până Luni nu se va rezolva chestia, atunci întrerupem tratativele. Avem toată încrederea în armata noastră, care este în stare a continua războiul.

„Vossische Zeitung” află următoarele din Londra: În ședința de Vineri a conferinței de pace Venizelos a spus delegaților turci că le dă răgaz până

Luni ca să se supună pretenziunilor statelor aliate. Delegatul turc Reșid pașă, care până acum și-a păstrat sângele rece, auzind de cuvântul „supunere” a răspuns:

Nu am venit aici să ne supunem pretenziunilor d-voastră, ci ca să tratăm împreună.

Delegații Statelor aliate au informat oficial Agenția Reuter, că ori care ar fi propunerile Turciei în ședința de Luni, dacă aceste propuneri nu cuprind integralitatea cererilor formulate în ultimă instanță vor rupe numai decît tratative și patru zile mai târziu, cu începerea dela ora 7 conform condițiunilor armistitiului ostilitățile vor reîncepe pe aceeași linie.

Ori ce propunere ar face Turcia de a se referi puterilor mai privi decât pe Turcia. Aliații teaptă din partea Turciei un răspuns formal, da sau nu la propunerile formulate.

Armata turcă stă la Ar-

După informațiunile lui „Daily Telegraph”, delegații turci ar fi primit o telegramă din Constantinopol, după care Nazım pașă ar fi declarat că armata turcă nu e în stare să continue ostilitățile.

Un dar de Crăciun.

Colecția P. On. D. protopop Nic. Togan în favorul fondului ziariștilor.

Onoratei Episcopii a fondului ziariștilor români în Lococ.

În urma unui apel lansat cu data 23 August 1912 am primit din districtul meu protopopesc, conform listei alăturată sub nr. 1, pentru augmentarea fondului ziariștilor români suma de K. 262.79.

Transpunându-Vă suma aceasta împreună cu lista contribuțiilor, Vă rog să o primiți drept dar, să-i zicem: dar de Crăciun fondului ziariștilor români, din partea districtului protopopesc greco-român al Sibiului și să-l socotiți ca un smerit prinos de recunoștință față cu presa românească cinstită, pentru puterile, ei stăruințe întru luminarea și ridicarea neamului nostru la conștiința importanței sale în țeara aceasta.

Între alte împrejurări, mai puțin grele, decât cele-ce le trăim, poate că și darul nostru era alt-cum.

De odată Vă rog, ca contribuțiile din comuna Călvășar, după dorința contribuțiilor de acolo, să binevoiți ale conta la fondul „Dr. Aurel Murășanu”.

Cu cea mai deosebită stimă: Sibiul, în 3 Ianuarie n. 1913.

Nic. Togan m. p. protopop.

Contribuțiile făcute:

Alamor: Colecția dela popor făcută de preotul Cornel Hulpuș 28 cor. 66 b.

Armeni: Simion Opriș, paroh 5 cor.

Brad: Demetriu Clain, paroh 2 cor. Nicolae Iftemie Urs, inv. 3 cor.

Nașterii. Văzându-ne pe noi „domniile” se dau umiliți la o parte, trecem printre ei și ocupăm loc în fața altarului. Ca de obicei trec lângă strana din dreapta, pe care o ținea un rob simpatic, tânărul țaran bănățean Vichentie Lupu.

Bietul om fusese condamnat la 2 ani pentru omor. Într-o ceartă de cârmă s'a luat la bătaie cu vecinul său și în focul luptei i-a spart capul cu o sticlă. După câteva zile victima a înțecat din viață, iar Vichentie Lupu a plecat la închisoare, ca să-și ispășească greul păcat.

Peste două săptămâni, implinind 18 luni de închisoare, avea să fie pus în libertate condiționată pentru purtarea cea bună ce-o avuse în timpul deținerii sale și pentru voce-ai frumoasă și cunoașterea perfectă a cântărilor bisericesti, cari l-l avansă la postul de cantor în capela românească.

Astăzi, în ajunul Crăciunului, îmi părea că cântecului era și mai sonor, și mai puternic ca altădată. Îrmosul și tropsul Nașterii îl cântase cu atâta putere și înduioșare, încât îmi dădura lacrimile. Era glasul bucuriei, că peste două săptămâni are să-și vadă pe iubii săi — după o noapte lungă și amară.

Pe la sfârșitul liturghiei Vichentie își vâră ca de obicei mâna cu mare băgare de seamă, ca să nu fie văzui de nimeni, în buzunarul paltonului meu și își luă tutunul, cu care îl cinsteam, de câte-ori veneam la capelă. Deastădată îi adusesem trei pachete, era doar ajutorul Nașterii Domnului și ne însemnase atât de mult sufletul cu cântecul său cucernic!

Serviciul divin luase intrarea sfârșit și după câteva minute ne aflam din nou în închisoarea statului.

După amiazi pe la 4, când ne făceam obiceiuita preambulare prin curtea închisorii, veni în fugă serge-tul și ne aviză, că directorul închisorii cheamă de urgență pe întemnițații români în cancelaria sa.

V-a sosit desigur un plocon de Crăciun — ne zise zămbind părintele Hlink, făcând aluzie la o eventuală „amnestie”.

În câteva minute eram cu toții în cabinetul directorului, unde păreau întruniți la un mare sfat mai mulți funcționari și sergenți. Când am intrat în cancelarie, se făceau o liniște mormăntală și toți priveau la noi, parcă voiau să ne străbata măruntaiele.

„D-ta ai fost astăzi în capelă?” — mi-se adresă cu o voce neobișnuit de aspră directorul.

— Da!

— D-ta ai dat tutun unui rob?... Încercăm săm la întrebarea aceasta ne-așteptată. Ce era să răspund? Să mint? Nu se putea.

— Da! — răspunsei cu voce apăsătoare după o cugetare de câteva clipe.

Urmă o pauză, în care funcționarii schimbărau câteva priviri semnificative.

— Se poate?! Și tocmai d-ta să comiți o crimă atât de grozavă? — îmi replică directorul după o scurtă pauză? — Apoi nu știi d-ta, că tutunul este cu cea mai mare strictețe oprit robilor?! Și nu te-ai cugetat, că prin fapta d-tale condamnabilă de contrabandă ai nenorocit pe un om? I-ai răpit libertatea condiționată de 6 luni, de care era să se împărțesească după două săptămâni... etc. etc.

Eram buimăcit și desperat. Nici nu-mi mai puteam da samă ce se întâmplă în jurul meu. Atât îmi mai aduc aminte, că în decursul interogatoriului meu apărui în cancelarie și figura bietului Vichentie, care, între îmbrânceli, recunoscuse, că eu i-am dat, fără să ceară el, tutunul, deși toți își dădeau silința să-l facă pe bietul rob să recunoască, că el mi-a cerut tutunul.

După încheierea și semnarea procesului verbal am fost dimiși.

Starea sufletească, în care ajunsem în închisoarea noastră, și-o poate imagina fie-care. Eram desperat la culmea pentru soarta mea, căci știam, că nu mi-se putea întâmpla nimic, dar pentru bietul Vichentie, care din cauza mea avea să mai șadă încă 6 luni la răcoare.

Toată noaptea n-am putut închide ochii. Spre dimineață, era pe la 3, luasem în fine o hotărâre. M-am așezat la masă și am scris directorului o scrisoare, în care i-am arătat în mod amănunțit toate împrejurările și sentimentele, cari m-au îndemnat să dau robului Lupu tutunul tocmai în ajunul praznicului Nașterii Domnului și am încheiat cu rugarea, ca să-mi dea mie ori-ce pedeapsă, numai să nu-i răpească bietului om libertatea mult dorită. Terminând scrisoarea de-o coală, mă mai liniștisem.

Pe la 8 dimineața am trimis-o directorului, iar pe la amiazi venise însuși directorul în închisoarea statului. Părea emoționat. Mă luă la o parte și mi spuse, că l-a iertat pe Lupu, cu toate că după regulament trebuia să-i steargă acordarea libertății condiționate.

Va face însă ce va face și-l va înăspri regimul închisorii în aceste două săptămâni. Pentru a fi însă acoperit și față de cei de sus, trebuie înomis să-mi dea și mie o pedeapsă.

»Primesc d-le director cu mare bucurie! — l-am întrerupt pe directorul. Îmi căzuse parcă o piatră grea de pe suflet.

Sfârșitul întâmplării este, că timp de-o săptămână, începând din ajunul Crăciunului până la Anul nou, am stat închis și peste zi, fiind izolat de soții mei și mi s-a luat și favorul în timpul acesta de-a fuma. Le-am suportat însă toate, am renunțat cu plăcere la cărnații de crăciun și la oala cu sarmale în conștiința liniștită, că am reușit unui om mai năcăjit decât mine libertatea mult dorită, pe care avea să-o peară din cauza mea.

La 2 săptămâni bietul Vichentie Lupu, fiind pus în libertate, m-a vizitat în închisoare și mi-a mulțumit cu lacrimi în ochi pentru fapta creștină, prin care l-am redat libertății și familiei sale.

Brayov, 24 Dec. v. 1912.

Victor Brăncuș.

Buia: Ioan Hulea, preot 8 cor.

Odăvșar: Demetriu Deac, preot 2 cor. Nicolae Hila Iacob, crâșnic, Dumitru Dragomir, plugariu, Gligor Surdu, plugar, Ioan Hila Cucu, plugar, Silvestru Bucur, cojocar, Dumitru Dragotă, cojocar, Nicolae Bleoca cojocar, Ioan Cernica, cojocar, Ioan Ignat, cantor, Dumitru Hila, crâșnic, Nicolae Stoia, plugar, Vasile Hila Roman, plugar, Ioan Frățilă, plugar, Dumitru Stoia, plugar, Ioan Vintilă, învățător, Dumitru Stoia, învățător, Ioan Stănilă, plugar, Ioachim Dragotă, plugar, Dumitru Filip, plugar, Cernica I. Vasile, plugar, Nicolae Iu Iun, plugar, Nicolae Frățilă, A. I. plugar, Nicolae Schitea, comerț, câte o cor.

Casoli: Izidor Vlad, preot, 5 cor. Pop, învățător, 1 cor.

Ghiasa de sus: Valeriu Stoian, paroh, Ioan Bendrefean, notar cerc, Nicolae Giurgiu și soț, Stana Născ. I. din prilejul cununiei lor, câte 2 cor. Rozalia Stoian, preoteasă, 60 fl. Rozor, inv. 1 cor. Zosim Herciu, par, Ioan Ilea, col. de dare, câte o cor.

Gurăului: Dionisiu Aron, paroh, cor. Dionisiu Dancea inv., Aurel Iuliu, not. com., câte 3 cor. Coman Iuliu, inv. în penz. 2 cor.

Gusm: Ioan Stanciu iun. paroh, 12 cor.

Hamba: Anania Decei, paroh, Petru Olariu, inv. câte 2 cor.

Hașag: Nicolae Pop, preot, 3 cor.

Ludoșul-mare: Alexiu Stanciu 10 cor.

Orlat: Ioan Agărbiceanu, preot, Ioan Iuliu, not. com., Ioan Stoia, inv. Dr. N. Prunză, medic, Colectă în biserică, câte 2 cor. Nicolae Todor, 1 cor. Ioan Munteanu, primar, 20 fl. Ioan Brad, plugar, Nicolae Gligore, plugar, Vasile Bogdan, plugar, Iosif Zidu, plugar, Simion Dordea, plugar, Ioan Stoică, plugar, câte 40 fl. Nicolae N. Părean, plugar, P. Stoia, plugar, Ioan I. Stoică, curat. bis., câte 1 cor. Ioan Gavrilă, plugar, Mihail Șeiceanu, plugar, câte 30 fl. Ioan Dordea, plugar, Nicolae N. Lololu, plugar, Nicolae Popăceanu, plugar, câte 10 fl. Dumitru Popăceanu, plugar, Petru Ghiboiu, plugar, câte 20 fl.

Oca Sibului: Eugen Pantea, preot 5 cor.

Reșinari: Pompiliu Simonetti, paroh, Șerban Pop, plugar, câte 1 cor. Vasile Moștan, bărdas, Ioan Faur, ferar, Șomur Stan, ferar, Ioan Vidrighin, plugar, George Tăpălagă, bărdas, Paraschiva Fleschia, soț, de plug., Toader Tincu, plugar, Tatomir Pitariu, plugar, câte 10 fl. Savu Faur, ferar, vâd. Maria Pascu, câte 8 fl. Ioan Mărunțu, plugar, Vasile Notariu, muzicant, Paraschiva Pinciu, Mihail Susan, ferar, Ioan Popăceanu, plugar, Vasile Munteanu, Coman Blezu, plugar, Ioan Capotă, iun. plugar, câte 20 fl. Paraschiva Iancu, soție de plug. George Stoica, măsar, Nicolae Pascu, bărdas, Emanuil Căpruță, păz. de noapte, câte 30 fl. Ioan Sas, plugar, 50 fl. Paraschiva Răspop, soț, de plug. 40 fl.

Sadu: Ioan Oros, preot, Ioan Tadu, comerciant, câte 1 cor. Nicolae Căpăcea, plugar, 50 fl. Ștefan Bunea, plugar, Dușitru Meta, plugar, câte 10 fl. Bucur David, plugar, 16 fl. Ioan Boletă, plugar, 14 fl. Ioan Frățilă 20 fl.

Săbiu: Nicolae Togan, protopop, 10 cor. Ana Togan n. Rusu, protopopasă, Silvia Togan, magistă de desen, câte 2 cor. Romul Botezan, învăț. 3 cor. Colectă în biserică, cu prilejul dezlăvirii bustului George Barițiu, în 18/X. 1912—18 cor. 94 fl.

Sărmășag: Arion Păculea, preot, 5 cor. Ioan Stănilă, învățător, 3 cor. Colectă de la popor făcută de inv. Ioan Stănilă, 9 cor.

Șalder: Ioan G. Vlad, preot, 2 cor. Aurel Vlad, econom, Dumitru Pleșea, învăț. câte 1 cor.

Șeica-mare: Nicolae Racotia, medic, 10 cor. Aron Dumșa, paroh, 5 cor. Ioan Nistor, contabil, Dumitru Rachită, învățător, 2 cor.

Șură-mică: Aron Mihuleț, paroh, 4 cor. Nicolae Tomuța, învățător, 2 cor.

Tilișca: Ioan Bunea, preot, 5 cor.

Văștem: Ioan Papiu, preot, 3 cor. Teodor Stoia, inv. dirigent, Rozalia Stoia, învățătoare, Aureliu Moga, notar comunal, câte 2 cor. Teodor Stoia iun. inv. 1 cor. Ioan Baciu, comerciant, 40 fl.

Sume totală 262 cor. 79 fl.

Adăd: Donduleșaseneșciudă coroane și 79 fileri.

Sibiu, la 3 Ianuarie 1913.

Nicolae Togan m. p.

protopop.

Pentru fondul ziaristilor.

Contribuții și răscumpărări a felicitărilor de anul nou făcute prin administrația și redacția »Gazetei«.

— Urmare. —

Ca răscumpărare a felicitărilor de Anul nou și de ziua numelui său d-l Dr. V. Saftu protopop 20 cor.

În loc de A. n. f. d-l adv. N. Găroiu 10 cor., G. Dușoiu, inginer 5 cor., I. Petcu fabricant 3 cor.

Câte 2 cor.: Dr. Al. Bogdan, P. Percea, G. Vătășan, V. Neguț, profesori, G. Baboie, funcționar, adv. Dr. A. Străvoiu.

Câte 1 cor. D. Marcea, Dr. Lionel Blaga și G. Fl. Preșmerean.

Laolaltă 51 cor.

Transport din nr. tr. 150 »

Laolaltă 201 cor

(Va urma)

ȘTIRI.

— 24 Decembrie v. 1912.

Din cauza sărbătorilor Crăciunului, ziarul nu va apărea până Vineri seara.

Tuturor colaboratorilor, abonaților și celorților noștri le dorim sărbători fericite.

Nașterea unui nou principe român. Prințesa Maria a României a dat naștere Vineri seara unui nou principe. Începând de câteva zile la palatul princiar se luaseră toate măsurile, în vederea acestui fericit eveniment. Un profesor specialist a fost adus din München, care asistat de d. profesor doctor Cantacuzino, a dat îngrijirile cuvenite A. S. Regale Prințesei.

Câteva minute înainte de naștere M. S. Regina, anunțată, a sosit la palatul Cotroceni. Nașterea a fost anunțată Capitalei prin 101 tunuri, trase de la Arsenalul armatei. Imediat ce noul principe a fost născut, A. S. R. Principele Ferdinand, a comunicat telefonic M. S. Regelui plăcuta veste. M. S. Regele, care aștepta nerăbdător, a plecat imediat cu automobilul la palatul Cotroceni.

O oară mai târziu au sosit la palat și d-nii Titu Maiorescu, președintele consiliului de miniștri, ca ministru de interne, al cărui interim e Mișu Cantacuzino, ministrul de justiție și d. dr. Istrati, președintele comisiei intermar. D. dr. Istrati, a prezentat protocolul de naștere care a fost sigilat de ministrul justiției cu sigiliul statului.

A. S. Principele Ferdinand a dat noului născut numele de Mircea.

După această formalitate, M. S. Regele, M. S. Regina, Principele și domniile miniștrilor, d. dr. Istrati și Curtea princiară, au fost invitate la un pahar de șampanie în sănătatea noului născut.

Starea prințesei Maria și a noului născut este perfectă.

În audiență. Aflăm din București, că domnul Lt. Colonel Victor Verșea, căruia de curând i s-a acordat importanta decorațiune de »Mare ofițer al ordinului Coroanei României«, a fost primit în audiență de Majestatea Sa Regele Carol, Vineri, 21 Decembrie, și a fost reținut aproape o oră.

Consacrarea Episcopului de Lugoj. »Unirea« scrie: Aflăm, că la anul nou ori la Botezul Domnului, Excel. Sa Mitropolitul Victor va binevoi să îndeplinească consacrară noului Episcop al Lugojului I. S. P. D. Dr. Valer Traian Frentiu. Amândoi P. P. S. S. Episcopi sufragani de Orade și Gherla vor asista la această consacrară.

O subscripție națională. Din București ni se scrie: Mai multe doamne din societate s-au constituit într-un comitet sub președinția d-nei Ecaterina Cantacuzino, pentru deschiderea unei subscripții naționale, din produsul căreia, o treime se va da serviciului sa-mitar al armatei, iar restul ministerului de război pentru cumpărarea unui vapor submarin. M. S. Regina a binevoit a lua sub înaltul său patronaj această operă și A. S. R. Prințesa Maria a binevoit să primească președinția de onoare a comitetului.

Catolicii șovinisti. Ni se scrie: Președintele »Népszöveg«-ului catolic din Budapesta, acum de sărbătorile Crăciunului unguresc surprinde și clerul gr. cat. rom. cu un apel-circular, prin care

amintind de primejdia ce amenință biserică catolică din toate părțile, îl îndeamnă la înfruntarea de reuniuni și șezători populare în toate comunele, ca în modul acesta și cu puteri unite să se poată apăra biserica de năpăstiașii ei dușmani, de francmasoni.

Amintește în circular, că această sec-tă a cuprins toate păturile poporului, s'a vârat pe la toate forurile judecătorești ba nici redacțiile ziarelor, fie acelea chiar și catolice, nu sunt scutite de această înșelă, deși abia dacă sunt 6—7000 în toată țara, dar s' s' sporesc din zi în zi.

În circular se recomandă diferite mijloace spre scopul indicat, precum: broșuri, ziare și călindare tipărite în limbile maghiară, germană, slovacă, croată și rutenă.

Marinimosul președinte amintește de toate neamurile din patrie dar de cele peste trei milioane de români nu vrea să știe. Punga și brațele n-ile cer și catolicii, dar de numele de »Român« n'ar vrea ca să mai auză! — Iancu.

Știri din România. D. G. Diamandy a fost primit zilele trecute, în audiență, de către M. S. Regele Carol și A. S. R. Principele Ferdinand, cărora le-a făcut cunoscut inițiativa d-sale în vederea unei legi navale. A. S. R. Principele României a binevoit a primi președinția de onoare a comitetului acestei legi.

D. Bădărău, ministrul lucrărilor publice proiectează să dea treizeci milioane județelor pentru construirea și reparări de șosele. Ar veni aproape câte un milion la fiecare județ. Se înțelege, că mulțumită acestor ajutoare date de stat, județele vor ajunge să aibă drumuri bune și numeroase, iar dezvoltarea economică să fie mult ajutată.

Mai multe doamne din înalta societate, unite sub președinția doamnei Em. Băleanu, au hotărât — pentru sarcina ce ar putea să le revină în cazul când s-ar declara război — de a îngriji pe răniți. În scopul acesta au hotărât să urmeze cursurile medicinei practice. Administrația spitalelor Brâncovenesti a pus la dispoziția doamnelor materialul necesar. Primele lecții au început deja, sub conducerea d-lui dr. Bărdăscu.

Redactorii revistei »Viața Românească« din Iași, au luat inițiativa de a ridica în localitate o statuie lui Spiru Haret. S'a scris în acest scop, până în prezent, suma de 1700 de lei.

Alaltaeri s-au făcut niște interesante experiențe în curtea ministerului de război. S'a experimentat invenția baronului belgian Coters, adică o cuirasă pentru soldați, care împiedică gloanțele armelor să pătrundă îmbrăcămintea soldaților. Experiențele, la cari au fost de față d-nii general Hârjen, Averescu, Coandă, Boteanu și Ghenea au dat rezultate excelente. Este vorba ca această cuirasă să se adopte pentru armata României.

Achitarea lui Pantilimon. Numele lui Pantilimon este cunoscut cetăților. E vorba de faimosul bandit din România, după care jandarmii se săbătuseră atâta timp, până ce i-au putut da de urmă răzbind să-l aresteze. A trecut anul de când Pantilimon își plânge, sub lăcățul temniței, multe fărâdelegi — comise și necomise aruncate în spațiile lui. Luniă trecută s'a început des-bateră procesului, iar Vineri s'a adus sentința de Curtea cu Juri din Botoșani. Pasionantele debateri ale procesului banditului Pantilimon au atras din ce în ce mai multă lume la Jurați. Sala Curții cu Juri a fost, Vineri, tixită de lumea care venise să audă verdictul. Ori cât de optimistă era impresiunea generală cu privire la verdict, totuși rezultatul a întrecut toate așteptările. După rechizitoriul procurorului și după cuvântările apărătorilor Curtea a făcut rezumatul debaterilor, a intrat apoi în deliberare, aducând în sfârșit un verdict, prin care achită pe Pantilimon și pe complicitii lui.

Achitarea faimosului bandit a cauzat o adevărată surpriză în asis-ență. Un fioros omor s'a petrecut săptămâna trecută în Alba-Iulia. În casa

proprie au fost aflați morți, uciși de gloanțe de revolver, proprietarul Publius Rozor și soția acestuia. Deși nu s'a putut încă stabili hotărât cine a fost ucigașul, bănuielele poliției cad asupra lui George, fiul nenorocitelor victime, despre care se știa că e un prădat și că trăiește în raporturi rele cu părinții. Fapt, care dovedește mai mult această bănuială, este că George, presupusul ucigaș, în noaptea omorului își petrecuse cu mai mulți prieteni într-un birt, unde nu avea cu ce să-și plătească consumația. La un moment dat dispăru, iar după câțva timp se întoarse cu o sumă considerabilă de bani. Se presupune, că în acest timp săvârșise crima. O altă dovadă este revolverul aflat lângă cadavrele nenorocitelor părinți. Un bărbier declară, că în seara premergătoare omorului, George li arătase acel revolver, spunându-i următoarele: »Uite, n-am acum bani, dar voi avea, căci azi am să mă răfuiesc cu tata.« Ca complice al său e luat un individ, Porcar, cu care George avusese mai multe consfătuiri înaintea comiterii atentatului. Ambii sunt arestați, iar jandarmii caută acum după un alt presupus complice, Nichifor Frățilă — dispărut din Alba-Iulia în ziua premergătoare omorului — dela care — se zice că — ar fi căpățat revolverul George Rozor și cu care de asemenea ar fi avut mai multe înțelegeri.

Sărmanul Tisza! A rămas cuc. Toți opoziționali li ocolese. Se știe pătania sa cu Károlyi, și acum — alta la fel. Când s'a petrecut incidentul dintre Tisza și Károlyi la Casina Națională, tot acolo se afla și contele Széchenyi Aladár, care dase mâna cu faimosul Tisza. Alaltaeri fusă Széchenyi i-a trimis o scrisoare, prin care-i comunică, că și retrace acel gest convențional și că li strănase mâna, numai din greșală, fiindcă nu-l putuse cunoaște din cauza întunecului din sală. Atât. — Urmare? Poate vre-un nou duel?

De altfel toți deputații din opoziție — ca să desmintă afirmația lui Tisza, care se lăudase, că tot opoziționali li sunt pretini — au luat unanim hotărârea, ca să nu mai salute nici să rezalte pe contele Tisza.

Bietul Tisza!

Patru gemeni Soția țărânului Ladislau Petrușcu din comuna Maramurășană Trebuș a dat alaltă-eri naștere la 4 copii de sex bărbătesc, cari trăesc toți. Mai multe dame din Sighetul Marmărei au trimis mamei-lehuse, care se simte destul de bine, haine pentru cei patru copilași.

Știri mărunte. Din Sofiaseanuță: Ofițerii turci refugiați din Adrianopol povestesc lucruri îngrozitoare asupra stărei disperate a orașului. Populația este decimată din cauza foametei. Apeductul este distrus.

Aviatorul Faller a stabilit un nou record la aerodromul din Habsheim (Elsața). Cu cinci pasageri a sburat în continuu timp de o oră 6 minute și 5 secunde.

Din Fecamp se anunță: Cu prilejul unui sbor asupra mării, aviatorul Levasseur a căzut împreună cu mecanicul său în mare. Cel din urmă s'a înecat, Levasseur însă a fost salvat.

Chirie anuală de 2½ milioane coroane aduce un mare magazin de mărfuri cu, 10 caturi, din New-York. Magazinul este dat în chirie pe 21 de ani.

După rezultatele recensământului din 1906 în Franța rezultă că sunt 4.150.000 de femei, cari își susțin viața prin munca lor personală.

AVIZ. Caut pentru 1 Februarie 1913 un candidat de avocat pentru cancelaria mea advocațională. Preferiți sunt cei cu practică. Remunerație după învoială. — Dr. Constantin Moga, avocat în Brașov.

Atragem atențiunea cumpărătorilor de mobile asupra anunțului: »Szekely și Réti, fabrică de mobile.

Din Brașov și Târg-Barsei.

Impărțirea hainelor copiilor săraci brașoveni. Ieri, Dumăieacă s'au împărțit în sala cea mare a gimnaziului nostru, haine copiilor săraci. Serbarea a fost simplă, dar cu atât mai pătrunzătoare. Pentru cine a avut inimă, a fost o adevărată sărbătoare sufletască. 290 de copii (150 băieți și 140 fete) au fost dăruți din partea bisericii sf. Nicolae, iar 35 (3 băieți și 32 fete) din partea »Reuniunii femeilor române« din loc. Serbarea s'a început la orele 2 d. a. cu un cântec, executat de

copiii săraci, dirijați de d-l inv. Stoico-vici. Fete palide, multe, hainițe slabe, petecite, dar ochi inteligenți, arătând dragoste de carte și de înaintare. D-l protopop Dr. Vasile Saftu a ținut o cuvântare mai lungă, sfidând însemnătatea momentului. A avut multă dreptate când a pus la inima părinților celor dăruți să nu suferă ca micile lor odrasle să folosească cuvinte urâte pe stradă și acasă — patima aceasta s'a cuibărit, durere, în șirul micilor noștri cetățeni — a avut mare dreptate când a constatat că grija copiilor săraci, dar sărguitori, trebuie să o avem noi toți intelectuali, fiindcă cine știe ce om de seamă creștem astiei! prin fața noastră bună și mai trebuia poate să sublinieze — ceea ce a făcut-o d-l protopop, de sigur, din cauza politetel — să sublinieze lipsa dela această serbare a intelectualilor noștri. Numai când vom da dovezi de lucrare împreună, are să se înfăptuiască colaborarea visată de toți cei buni. Afară de 5—6 intelectuali nu am văzut pe nimeni, afară de d-nii și d-nele din comitete și de părinții elevilor dăruți.

În comisia comitetului ales ca să denumească pe cei vrednici de daruri au figurat dela bis. Sf. Nicolae: D-nii Dumitru Lupan, Nicolae G. Furnică, Vasile Muntean-Duloiu, Florea Pernea, Ioan Puffu, George Neguș. S-au împărțit 210 perechi de cisme (2107 cor.) și 222 flanele cu garnituri. Din partea »reuniunii femeilor române«, absentând d-na preș. Maria Băulescu și d-na vicepreș. Virginia Vlaicu — amândouă din cauză de boală, — au împărțit ajutoarele (și bomboane celor mai mici) d-nele din comitet: Dr. Vecerde, casiera: D-na Petrovici și D-na Maria Popescu, împreună cu profesoarele internatului-orfeinai.

În numele copiilor a mulțumit bisericii și reuniunii femeilor, învățătorul d. Radu Prișcu.

Serbătoarea s'a terminat cu o cântare rășboinică, cântată de micii copii, veseli că le-a adus și lor »Moș Crăciun« ceva. Fete îmbujorate, ochi înlăcrămați, suferite de copii, mulțumite că s'a gândit și la ei cineva, ca să nu de-gere de frig.

Laudă, marinimosilor donatori.

O ceată de vre-o 15 hoți, înarmați cu săcuri și cu revolve, au pătruns în noaptea de Vineri spre Sâmbătă în locuința fraților George și Dumitru Gălcă din Stupini. După ce au bătut și legat pe proprietari au furat dela primul suma de 212 cor. și un libel de depuneri de 2000 cor. iar dela al doilea 540 cor. și două libele de depuneri de 3800 cor. La alarma dată de Dumitru, mai mulți săteni au sărit să pună mâna pe hoți. Aceștia însă trăgând mai multe focuri asupra urmăritorilor, au dispărut în întunerec.

Apollo-Bioscop. Marți și Mercur în 7 și 8 Ianuarie: *Jocurile de Fastune din Oberammergau*: Nașterea lui Iisus. Viața, moartea, și înălțarea. (în 4 acte. Filmul lung 2000 metri); Cazaci din Urali (vedere); Blookpool (vedere); Vili și sluga sa (umor); Oh! cum am obosit! (umor); Chipul necropit (dramă filmul lung 500 metri); Vagabondul (dramă); Contrabandiștii din Pasul Warda (dramă, filmul 500 metri).

Sâmbătă, în 11 Ianuarie, seara la 6 și 8 ore se vor da două reprezentații pentru »Fondul Societății de dame is-raelite din Brașov«. Biletele de favoare (libere) și bilete cu prețul redus pentru aceste două reprezentații nu au valoare.

Direcțiunea stabilimentul »Apollo-Bioscop« dorește on. public sărbători fericite.

Cărți și reviste.

— M. Strajan: *Simbolismul* (Ch. Baudelaire. — Pesimismul d-nei Ackerman sau influența materialismului asupra literaturii) — Craiova. Editura tipograf. »Ramuric« — Preț 50 bani.

— Nrii 5—6 din revista »Convorbiri Științifice și Filosofice«, cu următorul interesant sumar: Em. Faguet: Aristotel. H. Poincaré: Adevărul moral și Adevărul științific. Leibnitz: Despre Fatalism. Ch. Simond: Opera lui J. J. Rousseau. Dr. L. Büchner: Nemurirea Sufletului. M. Strajan: Spiritismul. N. Vaschide: Ce sunt visurile? Dr. F. Regnaud: Unirea sexuală. P. Painlevé: Teoria Aeroplanului (sfârșit). Edm. Perrier: Respirația plantelor. R. Merle: Inteligența animalelor. Voltaire: Filozoful și Natura. — Abonamentul: 4 lei pe un an. Red. și adm. București. Calomfirescu 7.

Proprietar: Tip. A. Mureșanu: Branice & Comp Redactor responsabil: Ioan Brodea.

Cine are trebuință de mobile și-le poate procura mai bine dela

Fabricele de mobile

Szekely și Réti

Brașov, Strada Porții Nr. 60.

Marosvásárhely, Széchenyi-ter Nr. 47.

Se creditează la mușterii capabili pe rate fără urcarea prețului. La vizitare din provincie punem la dispoziție bogata colecțiune de mostre fără obligament de a cumpăra.

Cei mai mari posesori de vii și vinuri din Ardeal.

Friedrich Czell & Fii

recomandă vinurile naturale de Ardeal recunoscut ca excelente și anume:

Riesling	din 1910	Traminer	din 1911
Riesling curat	" 1910	"	" 1889
Mädchentraube cultu-		Sauvignon	" 1889
ră proprie	" 1911	Vinuri de Adeal alese	" 1889
Muskatler	" 1911		

Vin vechiu de masă, vin pentru apă, mismaș excelent, mai departe: Tocaer veritabil (din vile printului Hohenlohe).

Tocaer-Szomorodner, Ausbruch grecesc, Ausbruch Samos, Pelin de Torino, Malaga, șampanie Törley-Talisman, Casiuo-ec, Klei-noșeg, Andreny-Sec se capătă în Pivnița Eszterházy.

Recomandăm și sorturile de bere excelente: bere de Grăciun, bere Salvator, bere dublă de malt, care se capătă în toate locurile noastre, și la vânzători.

Văpsitoria artistică de lux și curățire hemică

G. SOLINGER Succesori.

Str. Spitalului 64, vis-à-vis cu Hotel Coroană.

se recomandă pentru toate lucrările ce cade în branșa aceasta. Curățire hemică de garderobe de dame și domni, în mătase, lână, bumbac, întindere modernă de perdele pe cadre patent etc. Costume de bărbați se curăță hemic și reparază în atenție. **NOVITATE!** lăcăș propriu ca nouă. **NOVITATE!**

PENE DE STRUȚ

se curăță sau vopsește în colori moderne și leagă cu preț ieftin în Pleureuse. Rochi de dame, haine bărbătești se vopsește în colori moderne, asemenea stoffe de mobile, perdele de lână, draperi etc. Negru pentru jeli la dorință se execută în 48 ore.

Mai departe se primesc pentru sezonul de eamnă, mantale de pluș de dame, precum și baltoane de domni spre curățire cu abur.

Onor. muștrii: se livrează lucrări ireproșabile. Rog de sprijin

Pălării pentru dame!!!

De genru cel mai fin, în Velour, Pluche, Catifea, și Pâsla de mătase, cu prețuri miraculoase de ieftine la

M. LOTT Chic vienes

BRAȘOV, Strada Porții 32.

Aviz!

Aducem la cunoștința Onor. public die Brașov și din împrejurime, că mia sosit pentru sezonul de toamnă și eamnă

Modele de pălării de dame din Viena și Paris

și sunt în stare a vinde cu prețuri cele mai moderate. Totdeauna avem un bogat asortiment de pălării în magazinul meu. Pălării vechi prelucrez pe formele cele mai moderne cu prețuri ieftine. Asemenea se găsesc pălării de doliu totdeauna gata.

Rog pe Onor. Public a sprijini și a vizita magazinul meu.

Cu deosebită stimă:

La pălăria parisiană

Brașov, Strada Porții 25 (Casa. Fleischer).

Abonamente la

„Gazeta Transilvaniei“

se pot face ori și când pe timp mai îndelungat sau lunar.

Administ. „Gazetei Transilvaniei“.

D. Bucă & Râșnovean

Văpsitori de mobile și zidiri.

Stau la dispoziția On. public cu modele cele mai nouă și prețurile cele mai reduse.

Atelier de văpsit mobile.

BRAȘOV, Strada Castelului Nr. 2.

Invenție nouă!

Inventată de **Bende Gergely**, tinichigiu și **Hosszu Victor**

Foculariu economic

Inregistrată sub Nr. 21,803 la oficiul r. u. avantajele focularului: 50—60% curăță lemnele, fiind ca gazurile ce ese din leu se ard de tot. 1. Ferbe și frige mai curând, 2. Olanele nu trebuie căptușite. Prețul unui focular de a 10 cor. însus.

Pe sama hotelierilor, cafeștilor, și fabricanților, lucrat din cel mai bun material, după preimilnar de spese și măsură.

Comandă se poate face la **Bende Gergely**, tinichigiu Strada Neagră Nr. 19, Brașov.

Tot acolo se poa a face și a cumpăra.

„ARIEȘANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚIUNI.

TURDA

AVIZ!

Subscria direcțiunea având în vedere de-cparte situația pietii de bani, iar de altă parte din culanță față cu deponenții săi a decis ca începând cu 1 Ianuarie 1913 să fructifice depunerile — atât la centrală cât și la filiale — până la 5000 cor. cu 5½, iar de la 5000 cor. cu 6% netto.

„ARIEȘANA“

Institut de credit și economii, societate pe acțiuni.

TURDA

Direcțiunea.

Cadouri practice de Crăciun. Garnituri complete pentru cepii.

erate foarte bine și solid cu prețuri ieftine reco

Fabrica de împletituri și tricotaș în Brașov

I. Teutsch & Cie.

Depozit propriu, Strada Lungă Nr. 20

1—4

Minunea lumii.

„Olin“ se numește praful care înlocuiește ouăle, folosindu-l cămăra va fi plină cu ouă.

Un pachet 20 bani.

Se capătă la **Kovács P. Pál**, Brașov, Strada Fântânei și la farmacia Borsodi I., Brașov, Strada gării.

1—20

Avis

Diferite invențiuni tehnice, se dau cu preț convenabil.

Cereți necondiționat informații dela **Kovats Vilmos**, Brașov Magazinul de praf de pușcă (Lăpor, telep) 1.—

1—3

Dame! Domni!

Vindecare sigură

a catarului de uretră, acut, cronic și scurgeri oferă

KASANTOL

Capsule, a medicului **Örkény**.

ijloc foarte cu efect contra scurgerii la femei, inflamații, Catar de beșică la bărbați. De medici distingți recunoscut ca cea mai bună doftorie cu efect și nevătămătoare. S. iela 3 cor.

Se capătă exclusiv la farmacia HUGO ÖRKÉNY Budapest, Thököly-ut 28

Depot 115.

Trimiteți postală discret zilnic.

Aviz.

Am onoare a face cunoscut prea onoratului public, că de toată lumea cunoscută „Halva“ se poate capătă și procura totdeauna proaspătă la subscrisul producător atât en detaile cât și en gros.

Cu toată stima

Serkis Agop.

1—30

Brașov, Strada aței 11.

Primiți banii inapoi

și anume suma întreagă ce ați cumpărat în 13 Decembrie 1912 cu bani gata. — Aveți a prezenta numai couponul dela cassă.

Cu stimă

Lang & Theil,

droguerie, parfumerie și articoli de fotografie.

BRAȘOV, Târgul grăului Nr. 8.

Aviz.

Avem onoare a aduce la cunoștința On. public că am luat asupra ne

„CRISTAL“

spălătorie cu abur și vom continua sub același nume. Spălătorie noastră cu abur să află în Strada Sf. Ioan Nr. 14, unde se primește rufăria.

Ne vom da toată silința a mulțumii clientela noastră cu serviciu punctual și solid.

Katharina Schneider & Schmidts.

Proprietarii spălătoriei cu abur „Cristal“.

Arendare de pășune pentru oi.

În 12 Ianuarie 1913 30 Decembrie 1912, la 2 oare după prânz în Căminul comunal se va da cu arendă pășunea din hotarul Ungria din ogoare și măriște pe 1913 pentru 350—400 oi.

Galt. Ungria la Kohnen în 27 Decembrie 1912.

Comuna bisericească evang. și gr. răsăriteană.

Aviz.

De vânzare cu prețuri ieftine: 1 Tigăea (tarabă) acoperită cu tinichea 2½ metri.

1 Stelaj cu mai multe despărțituri lungimea 2½ metri cu pulturi dedesupt, și mai multe cutii.

1 Scaun cu mai multe cutii.

1 Cumpănă decimal mare, care ține 400 kg. cântăritură.

1 Sobă rotundă de tuci pentru încălzit.

1 firmă 3 metri lungimea, alte 2-3 mai mici în stare bună.

Doritorii să se adreseze în Brașov pe toțile Nr. 48.

Coliere de blană și mufuri.

Albituri după măsură.

Resturi de toate articole foarte ieftin la

Fritz Prediger,

1—100 Strada Porții Nr. 8.

Reisz Miksa, Fabrică de mobile

Békéscsaba, Nagyvárad, Brașov, Strada Vamei 32.

Telefon 513.

Mobile de calitate superioară de tâmplărie și tapetate. — Cu prețuri convenabile pe lângă garanție.

Aranjament complet de locuințe. Planuri industriale artistice. Contoar de desemn. Planuri gratuite.

CRĂCIUNUL.

Adaus la numărul de Crăciun al „Gazetei Transilvaniei“.

In ajunul nașterii Domnului.

De Dr. Valer Moldovan.

Cele nouăsprezece și mai bine de veacuri ale erei creștine nu s'au strecurat peste capetele noastre fără de a fi lăsat vre-o urmă dăinuitoare și fără să fi exercitat o influință oarecare asupra spiritului omenirii. Cu toate păcatele și relele civilizațiunii noastre de azi, trebuie să concedem că, în general luat, moravurile publice s'au îmbălsămit mult, și se poate dovedi un progres netăgăduit față de besna și sălbăticia primelor veacuri de creștinism și chiar față de evul mediu.

În ce privește confortul de trai, perfecționarea mijloacelor de comunicațiune, siguranța individuală s'au mai putea argumenta că toate acestea nu sunt a se atribui, cel puțin nu exclusiv, influenței creștinismului, ci că ele sunt produsele unei evoluțiuni naturale și nelămurabile a omenirii în spre o stare culturală mai superioară.

Nimăru, nici chiar dușmanilor legii lui Cristos, nu le va da însă mâna să tragă la îndoială netăgăduitele servicii ce ni le-a adus creștinismul prin înfrângerea instinctelor animalice a singurătii oamenilor, prin reducerea trepată a pornirilor de răzburare și de ură, precum și a urmărilor acestora: a omorurilor și celorlalte fărâdelegi oribile de cari e plină istoria veacurilor trecute.

Constatând lucrurile acestea, de câte ori sărbătorile înălțătoare ale Nașterii Domnului ne silesc să medităm puțin asupra rostului social civilizatoric al creștinismului, nu e bine să întrelăsăm a arunca câteva priviri și asupra reversului medaliei, căci numai astfel vom dobândi un tablou desăvârșit și adevărat și ne vom feri de-a cădea într-o stare sufletească primejdioasă a încrederei de sine, care e moartea oricărui născut în spre mai bine.

Reversul acestă al medaliei ne spune că în buțul progreselor civilizației celor 19 veacuri, e încă mult, foarte mult de făcut și de mers înainte, până când ne vom apropia cât de cât de preceptele mărețe ale dragostei creștinești, și mai ales până vom și lucra în sensul acestor precepte.

Voi înșira în cele următoare câteva cazuri, parte adevărate și întâmplare, parte închipuite, dar cu toate acestea dureros de adevărate, cari ne vor lămurii că de subțire e încă vâltul de civilizație creștină și ce greșit sunt înțeles și tratate în viață învățăturile mărețe ale Mântuitorului chiar și din partea păstosilor legii lui.

..

File vechi.

Prietenului A. B.

Ce din urmă scrisoare
de dragoste a comediantului.

De Ignotus.

„Adelina mea dragă,

De două zile și două nopți stau săvârșit între pereții mansardei mele și nu fac altceva decât plâng, plâng, plâng — nu văd pe altcineva înaintea mea, decât pe tine: frumoasă, așa cum este o statuie grecească... distinsă, cum e o mândră spaniolă — de patruzeci și opt de ceasuri încoace eu n'aud decât cele patru vorbe, cari mi-le-ai spus la despărțire: »...totul s'a sfârșit... adio!«

...O, cumplită sint suferințele sufletului meu și nu există durere trupescă, care să se poată măsura cu dănsale. Ca mreana prinsă 'n unghie, așa mi-s'a zăbătut inima 'n coș, până când înfrânt de durere, am căzut în ghenunchi, cum cade robul umilit în fața cnutului.

O, mintea mea trufăse!... tot ce mai era deșertăciune în tine, s'a topit arzând în focul chinurilor ce-am îndurat. O, inimă mândră!... chiar și drojdia patimilor tale a dispărut, spălându-se 'n rîul lacrimilor ce-am vărsat. În aste

Într-o comună frunțasă, locuită numai de Români, poporul a ridicat un templu măreț, întru preamărirea lui Dumnezeu-Savaot.

Când a fost să se sfințească acest nou locaș, pentru ridicarea căruia poporul a jertfit poate puterile sale, i-a ajuns și mângăierea de-a avea în mijlocul lor pe însuși arhiereul, căpetenia cea mai mare a bisericii lor strămoșești. După sfârșirea ceremonialului religios preoțimea și intelectualii s'au întrunit la obicinuitul prânz comun, sau cum îl chiamă oficios: la banchet.

Din curtuasie față de arhiereu sunt de față toate autoritățile civile. Ba s'a prezentat și un colonel, dintr-o garnizoană învecinată. În toată toastele obicinuie numai ce se ridică d-l colonel și cu o vervă oratorică laudabilă, ne ține un discurs pe tema: *Kreuz und Schwert*, adică: *crucea și sabia*.

Cică rostul acestor două ar fi înfrățit pe vecii vecilor. Crucea are lipsă ca să-o apere sabia. Iar luciul sabiei înseamnă după binecuvântările crucii. Dacă vom desbrăca frazele acestea de haina lor de sărbătoare și le vom privi așa cum sună ele, în graiul de toate zilele, ele înseamnă atât că militarismul cu toată menirea lui barbară, de sângeroasă are aceeași îndreptățire morală de-a fi, ca și biserica creștină cu morală ei de blândețe, de iertare și de iubire.

Alianța aceasta a forții brute cu puterea mai mult spirituală a bisericii nu-i de eri, de alaltăeri.

Ea e rezultatul unei măsurări și rivalități de veacuri dintre puterea de stat și dintre biserica răvnitoare, contrar intențiunii întemeietorului ei, și după putere lămească.

După ce în decursul veacurilor și-au pregătit reciproc câteva »Canosce«, au sfârșit prin o alianță de defensivă, de sprijinire împrumutată a intereselor lor de cele mai multe ori rău pricepute.

Statul și militarismul sprijinește dominațiunea lămească a ierarhiei bisericești organizată pe baze plutocratice-feudale, în schimb biserica încâ închide ochii și își dă chiar consimțământul la multe fapteuri anticeștine a celor din fruntea statelor. Măcar că dacă ne-am reaminti mai des spiritul învățăturilor lui Isus Christos, ne-am putea convinge că »sabia« nici când și sub nici un raport nu are de-a face nimic cu »crucea«. Insuși mântuitorul a zis că »Cel ce scoate sabia de sabia va pieri«. Și că: »De te lovește cineva cu o piatră tu să dai în el cu pâne« și »de te lovește peste un obraz, întinde-i și celălalt etc. etc.

..

Să zice că odată s'a coborât Domnul Cristos cu Sfântul Petru pe pământ

să vadă ce mai fac oamenii și să se convingă cât de afund au străbătut învățăturile lui deșeeți printre oameni.

Au ajuns de cu seară într'un sat cu mai multe biserici, pe semne locuia în sat mai multe confesiuni. Dau să intre într-o casă mare de piatră cu o poartă înaltă și frumos lucrată în lemn. În poartă îi primește stăpânul casii. Spre nenorocirea lor tocmai în momentul acela încep să sune clopotele unei biserici din vecini.

Sfântul Petru își ia iute pălăria din cap și își face semnul sf. cruci.

Nu i-a trebuit alta stăpânului casii care era bagseamă un reformator:

— Nu aveți ce căuta la mine. Nu am obiceiul să dau adăpost în casa mea decât la cei de-o credință cu mine!

— Că și noi »suntem niște bieți creștini« — zice Sf. Petru.

Dar stăpânul casii îi luă iute voia de a mai grăi:

— Sunt multe feluri de creștini. E deosebite mare între creștin și creștin. Și s'au dus până la o altă casă mai modestă. Au bătut la ușă, cerând scut peste noapte. Gazda i-a măsurat de jos până sus și văzându-le portul lor oriental și mai ales părul lung a crezut că sunt niște călugări greci. Fără multă vorbă le-a trântit ușa dinaintea nasului. Căldorilor noștri au putut prinde cu urechea vorbele din urmă a stăpânului:

— »Nu am loc pentru niște schismatici. Măhnit până 'n suflet d-l Cristos a făcut semn lui Sf. Petru și au plecat încetător pe drumul ce duce afară din sat.

— »Petre, Petre« — zise d-l îngândurat — »mă tem că va trebui să mă răstăgănesc din nou pe cruce, ca să-i mântuiesc pe oameni și de boala confesionalismului, cum i-am mântuit încă odată de păcatul strămoșesc.

..

Am fost odată într-o biserică românească dintr-un oraș din Ardeal. Era în săptămâna patimilor Domnului

Biserica era plină de femei și de câțiva bărbați cari își făceau rugăciunile cu cea mai mare evlavie, iar pintre rugăciuni făcând la mătâni de te durea spatele privindu-le. Riscăi o observare către însoțitorul meu:

— Ce oameni religioși și cu frica lui Dumnezeu!

— »Să nu te lași înșelat de aparență« — îmi șopti el — »și vezi cât de evlavioși și de sfinți sunt aici în biserică. Dar cearcă să faci vreun negoț cu ei, un târg! Ar fi în stare să-ți tragă și pielea numai să-o poată. Poporul acesta e urmaș al fariseilor, căci sub aparența unei religiosități esterne și formale ascunde gândirea cea mai anticreștinăscă.

..

Ași putea continua cu dulumul esemple de acestea, cari de cari mai edificătoare.

Nu voesc să trec însă peste ținta ce mi-am propus-o de-a ridica numai puținel vâlt de pe nenumăratele rane de cari sângerează încă civilizația creștină chiar și acum, după nouăsprezece veacuri dela întemeierea legii.

În fața acestor răni însă nu-i iertat să pierdem nădejdea, că va veni vre-odată și veacul însănătoșirii depline. Când omenim'a se va desfata sub raza încalzitoare a unei civilizații cu adevărat creștine înrădăcinată adânc în inimile și simțirile popoarelor. Pe cei ce se îndoesc — îi somăm ca în sărbătorile aceste sfințe ale Nașterii D-lui să frunzească prin istoria de 10 veacuri plină de suferințe și zbuciumări a legii lui Cristos și își vor întări din nou credința adâncă. Istoria acestor veacuri le va spune lămurit că civilizația creștină, deși cu pași domoli și cumpătați, tot a percurt o cale însemnată înspre idealul de perfecțiune ce ni l-a pus înaintea ochilor. Cel ce s-a coborât pe pământ și s-a născut în ieslele smerite a dobitoacelor, pentru ca la urmă să fie restignit pe cruce, pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire.

Colindă.

I

Scoborât', scoborât',
Diminețea lui Crăciun.

Domnul sfânt pe acest pământ,
Scoborât' o Dumnezeu

Cu sânt Petru soțul său,

Ca se vadă ce-o făcut

Domnii tari cu iubagii

Avuți mari, eu săracii.

Se luară se duseră

Prin oraș prin Vifleem,

În mijlocul orașului

La casa bogatului.

În casă dacă au intrat,

Domnul sfânt a cuvântat:

»Gata-i prânzul om bogat?«

Prânzul gata-i nu-i de voi,

Că-i de mari boieri ca noi!

»Să-l prânziți cu voie bună

Toți boierii dinpreună!

Se luară se duseră

Prin oraș prin Vifleem,

În capătul orașului,

La casa săracului,

Și în casă de au intrat

Domnul sfânt a cuvântat:

»Gata-i prânzul, om sărac?«

Prânzu-i gata, da-i puțin,

Blen* cu toții să-l prânzim!

Și de nu ne-om sătura,

Domnul sfânt ne va mai da.

Precând săracii prânșia

Prânșul pe masă creștea.

— Domnul sfânt i-a mulțămii

La sărac de omenit.

Și de-acolo se luară

Din Vifleem se duseră

Pe câmpul maslinului

La pomuții raiului.

Domnul sfânt a cuvântat:

»Sui Petre pe acest măr dulce

Și te uită ce-i vedeai!

Sânt Petru să'nspăimânta

Și din graiu așa grăia:

»Nu mă ținea Doamne mult

Se trăiesc pe-acest pământ!

De ce vâd, îmbătrânesc:

Văd casa bogatului,

În mijlocul iadului.

Pe din lăuntru-i vâruia

Din afară-i rispiță,

Înaintea pragului

Văd fântâna iadului,

Și tot cușile ascuțite,

Și paloșe arămite,

Domnul sfânt i-a cuvântat:

»Sui Petre pe astalalt!

Sânt Petru de ce vedea

Fața-i se'n veselea

Și către Domnul, grăia:

»Tine-mă Doamne mai mult

Să trăiesc pe-acest pământ!

De ce vâd, întineresc,

— Văd casa săracului

În mijlocul raiului.

Pe din lăuntru-i zugrăvită,

Din afară într'aurită,

Înaintea pragului,

Văd fântâna raiului,

Cu apă de întinerii,

Suflete de mântui.

Culeasă de inv. C. Manu.

Selma Lagerlöf.

Noaptea sfântă.

Când eram de cinci ani am avut o mare supărare. Nici nu știu să fi avut de-atunci vre-una mai mare.

Asta a fost, când a murit bunica. Până atunci ședea în fiecare zi în jețul din odaia ei și ne spunea povești.

*) Poftiți, veniți.

doză nopți de necurmată insomnie, de mii de ori ți-oiu fi strigat numele între sughițuri amare și te-am rugat în frângerea mâinilor mele, să mă ierți, Adelino, dacă ți-am greșit vre-odată în viață. Ca criminalul desnădăduit, ce stă 'n doaga morții, așa am implorat mila marelui Dumnezeu... o, cu câtă căldură l'am rugat, să te 'ntoarcă iarăși spre mine. A fost cea mai simțită, cea mai curată rugă, ce-am înălțat vre-odată spre ceruri... Singur, părăsit, ne-auzit de ureche omenească, m'am frământat între zidurile odăii mele, cum se vârzuște smintitul încins cu cămașa de forță. O, durerile mele nu sint de spus și nu sint de scris! Și nici un om, numai Nazarineanul răstignit pe Golgota, numai Crist, celce-a murit pentru lumea 'ntreagă, numai el mă poate 'nțelege

Acuma, de-ai vedea flinta mea pierită! Ea ți-ar părea întruhiparea muribundului părăsit, rând pe rând, de toate simțirile lui sleite.

O, de-ai cuprinde prăbușirea ce-au săvârșit-o vorbele tale în sufletul meu! El e fantoma palidă ce s'ar descopia din îmbrățișarea lutului, care abia-l mai reține, el pare palpăirea bolnavă a flăcărei ce moare.

Adelino, soră bună și dragă, hotărârea ta neașteptată a venit peste gândurile mele, cum vine vijelia peste plâpânde flori de April; ea a căzut peste

inima mea, cum cade trăsnetul din înălțime peste copilul nevinovat.

O, nu, nu, inșelul meu de veghie, nu mă lăsa să cred, că totul s'a sfârșit! Ar trebui să ai suflet de ghiță, ar trebui să fi lipsită de orice milă, ca să mă poți împinge înspre pragul desnădejdiei... să privești rece și nepăsătoare, cum se cufundă un început de viață în umedul și negrul mormânt. O, vino, și c'o singură vorbă, c'o singură clipire din ochi, scapă pe nenorocitul care atât de mult, atât de adânc, atât de nemărginit te iubește!.. Vai, simt, că tot ce mai e viu, tot ce mai palpita în corpul meu, că toată puterea ce mi a rămas, s'acată de firul subțire al nădejdiei din urmă, cum se înleacă degetele crisate ale înecatului de paui ce plutesc pe valuri: »poate tot mă mai iubești!«

O, lasă-mă să trăesc în credința asta deșartă, dar scoate-mă grabnic, te rog, din beznă ce mă cutropește, mântuiește-mi sufletul din valurile ucigașe ale îndoelii... arată-mi c'un singur gest punctul luminos care să m'adomenească, ca aurul lucitor al comorilor depărtate pe-un avar, ca farul țărâmului apropiat pe-un naufragiat.

Ah, Dumnezeule!... în clipa de delir, când gândul pierdute tale îmi înleștează creștetul cu brațe de fier, atunci văd cum îmi fuge mintea aiurită din craniu și cum îl lasă pustiu de orice judecată; golul născut începe să

mă 'nspăimânte, căci el crește, crește mereu luând dimensiunile unei sfere uriașe, prin care pornesc a roti vânturi șuerătoare... Pe amândouă tâmpelile înfrigurate, ce-mi par porțile zăvorâte ale ogrăzii nemărginite, prinde a bate tot mai întezit cu ciocanul său de plumb, diavolul ironic al nebuniei... Il aud deslușit, cum falfăie din aripele reci dându-mi târcoale... acuma chiar, vrea să-mi năvălească, rinjind, în scâfârșia deșartă: peste ochii mei înpăinjiți cade brusc perdeaua nopții și fiorul de ghiță străbate până 'n măduva oaselor mele, când simt c'alunec în gura neagră, hidoasă a abuzului, ce mă înghite cu lăcomie de flară flămândă.

Ci, vino! fă-le un sfârșit nespulselor chinuri: implantă cu mâna ta fierul în inima mea, rotește-l să simt cum mi-o sfărțică și cum izbucnește dintrânsa valul sângelui cald... dar curmă odată! Căci prefer un șir de morți fizice, decât să simt murind în mine conștiința că ești a mea, că mă iubești, că totuși vom fi odată unul al altuia!

*

Iată că 'n viața mea plină de jale a trebuit să sune în sfârșit și ceasul crezut imposibil, ceasul ăsta sinistru, fatal... ridicol.

O, spune logodnica visurilor mele, care demon negru te-a împins să ieși această nebună hotărâre? Ce vrei să 'ncepi de-acum? Cum crezi că vei putea

desface sufletul tău de sufletul meu? Nu simți că firele nevăzute cari ne leagă, sunt nemuritoare ca înșeei aceste suflete? Unde este omul, pe care l'ai mai putea iubi, după mine? În-ma ta secătuită de dragostea asta, nu mai are puterea de-a iubi o altă flintă. Toată seva, toată căldura, tot harul ceresc ce-a fost întrânsa s'a zbeut în sufletul meu. Brațele tale s'ar necinsti încolăcindu-se în jurul altui gît, decât al meu. Ruzele tale trandafirii și fildeșul albăstriu al dinților tăi s'ar învenina sărutând o altă gură, decât a mea. Apropierea trupului tău virgin de alt trup, ar însemna o 'ngrozitoare blasfemie!

O, Adelino, Adelino, toate mințile au trebuit să te părăsească, înainte de-a mă părăsi!

Cum ai îndrăznit, copil risipitor, s'arunci în drum comoara neprețuită a dragostei noastre așa de curate, așa de ideale? Floarea albă, plâpândă, nespul de simțitoare a iubirii, tu ai zmulso fără nici o milă din patul cald al inimilor noastre și c'un gest brutal ai aruncat-o prin geam sub picioarele grăbite ale trecătorilor...

Femea, femeu, taină pururea nedeslegată! Dar eu am știut ș'am jurat în auzul tuturor, că femeia-i »prototipul fingerilor din senin«, că numai ea poate iubi adânc, orbește, fără de margini... am crezut că sufletul de femeu e suflet

Nici nu știu altceva, decât că bunica ședea și povestea, de dimineață până seara, și noi copii ședeam liniștiți și-o ascultam. Era o viață fericită. Nici nu mai erau copii, cărora să le meargă așa de bine ca nouă.

Multe nu-mi prea aduc aminte de bunica. Mi-aduc însă aminte, că avea un păr frumos alb ca zăpada și că era adusă de spate și că tot ședea și împletea la ciorapi.

Apoi mi-aduc aminte, că dacă spunea o poveste obicinuită, să pună mâna pe capul meu, și apoi zicea: »Și toate sunt așa de adevărate precum te văd, și precum mă vezi«.

Imi mai aduc aminte, că știa să cânte cântece frumoase, dar asta nu o făcea în fiecare zi. Intrun cântec se spunea despre un făt frumos și o zână, și avea refrenul: »Și vântul suflă rece, și vântul suflă rece peste întinsa mare«.

Imi mai aduc aminte de o mică rugăciune, și de un vers de psalm, ce m-a învățat.

Despre toate istorioarele, pe cari mi-le povestea, am numai o amintire slabă, neclară. Numai de una singură dintre ele mi-aduc aminte așa de bine, că o știam povestii. E o istorioară despre nașterea lui Isus.

Vedeți, asta e aproape totul, ceea ce știu de bunica, afară de aceea, de ce-mi aduc aminte mai bine, adică de durerea cea mare, când am pierdut-o.

Imi aduc aminte de dimineața, în care jețul sta gol și mi-era peste ținută să înțeleg, cum se vor sfârși ceasurile zilei. De asta mi-aduc aminte. Asta n-o uit nici odată.

Și mi-aduc aminte, că noi copii am fost conduși, să sărutăm mâna moartei. Și ne temeam s-o sărutăm, dar cineva ne zise, că acum pentru cea din urmă oară îi putem mulțumi bunicii pentru toate bucuriile, cari mi le-a făcut.

Și mi-aduc aminte, cum au dispărut din casă povești și cântece, pachetate într-un sicriu lung și negru și niciodată nu au mai revenit.

Mi-aduc aminte, că ceva dispăruse din viață. Era, ca și când s'ar fi închis ușa unei lumi de tot frumoase, fermecate, în care mai înainte puteam să intrăm și să eșim iberi.

Și acum nu mai era nimenea, care să se priceapă, să o deschidă.

Și mi-aduc aminte, că noi copii am învățat cu încetul, să ne jucăm cu jucării și păpuși și să trăim ca și alți copii, și așa se părea, ca și când n-am mai simțit lipsa bunicii, ca și când nu ne-am mai aduce aminte de ea.

Dar încă și astăzi, după patruzeci de ani, cum stau și adun legende despre Cristos, pe cari le-am auzit departe în orient, se trezește în sufletul meu o istorioară despre nașterea lui Isus, care obicinuită să o povestească bunica. Și acum am

plăcerea, s'o povestesc încă odată și să o înșir și în colecția mea.

Era într-o zi de Crăciun, toți erau duși la biserică, afară de mine și de bunica. Eu cred că noi amândouă eram singure în toată casa. Noi n-am putut să ne ducem cu ceilalți, căci una era prea mică și cealaltă prea bătrână. Și amândouă eram triste, că n-am putut merge la slujbă și n-am putut vedea luminile aprinse de Crăciun.

Dar cum stam așa în singurătatea noastră, începu bunica să povestească:

»A fost odată un om, zise ea, »care eși în întunecul nopții, să împrumute foc. Se duse dela casă la casă și ciocăni. »Oameni buni, ajutați-mi!« zise el. »Femea mea tocmai a născut un copil și eu trebuie să fac foc, să se încălzească și ea și copilul«.

Dar era noapte adâncă, așa că toți oamenii dormiau, și nimenea nu-i răspunse.

Omul merse și merse. În sfârșit zări într-o depărtare mare lumina unui foc.

Atunci o luă într-acolo și văzu că focul ardea în liber. O mulțime de oi albe stău împrejurul focului și dormiau și un păstor bătrân păzea turma.

Când omul, care voia să împrumute foc, ajunse la oi, văzu că trei câni mari se daseră la odihnă și dormiau la picioarele păstorului. Ei se deșteptară toți trei la venirea lui și-i deschiseră gurile lor largi, ca și când ar fi voit să latre, dar nu se auzi nici un sgomot. Omul văzu, că perii li se sburliră pe spinare, văzu, cum sclieau în lumina focului dinții lor ageri scânteiitori de albi, și cum se repeziră asupra lui. El simți, că unul dintre ei se dase să-l muște de picioare și altul de mână și că unul i-a sărit în gât. Dar falcile și dinții, cu cari voiau câinii să muște, nu le dau ascultare și omul nu suferi nici cea mai mică vătămare.

Acum voia omul să meargă mai departe, să afle ceea ce-i trebuia. Dar oile erau atât de apropiate una de alta, spinare la spinare, încât el nu putea să înainteze. Atunci trecu omul peste spinarea animalelor și merse peste ele până la foc. Și nici un animal nu se deșteptă, nici nu se mișcă.

Atât a putut povesti bunica netulburată, dar acum nu m-am mai putut reține fără s'o întrerup:

»De ce nu s-au mișcat bunica?« o întrebai.

»O să afli tu mai încolo« — zise bunica și-și continuă povestea:

»Când ajunse omul aproape de foc, ciobanul sta de pază. Era un om bătrân, morocănos, care era ursuz și aspru cu toți oamenii. Și când văzu, că vine un strein, puse mâna pe o bâta lungă, ascuțită, pe care avea obiceiul să o țină în mână când își păzea turma, și o aruncă

după el. Și bâta sbură de-a dreptul spre om vâjeind, însă mai înainte de ce-l lovi, se suci și o luă, sbărâind pe lângă el, peste câmp încolo«.

Când bunica ajunse până aici, iar o întrerupsei: »Bunico, de ce n-a vrut măciuca să-l lovească pe omul«. Dar bunici nici prin gând nu-i trecea să-mi răspundă, ci își continuă povestea:

»Acum ajunse omul la păstor și-i zise: »Prieten, ajutați-mi, și împrumută-mi puțin foc. Soția mea tocmai a născut un copil, și eu trebuie să fac foc, să-i fie cald și ei și mititelului«.

Ciobanul ar fi zis mai bine că nu, dar când se cugetă, că câinii nu i-au putut face nici un rău omului, că oile n-au luat-o la fugă și că măciuca lui nu l-a izbit, atunci se cam temu și nu cuteză să refuze streinului ceea ce-i ceruse.

»Ia cât îți trebuie«, zise el omului.

Însă focul era aproape mistuit. Nu mai erau de loc vreascuri, ci numai o grămadă mare de jeratic, și streinul nu avea nici lopată, nici vadră, în ce ar fi putut duce cărbunii cei roșii.

Când văzu aceasta ciobanul zise iarăși: »Ia cât îți trebuie!« Și se bucură, că omul nu putea să ducă foc de loc. Dar omul se plecă, scoase cărbunii cu mâinile goale din cenușe și și-i așeză în manta. Și cărbunii nu-i arseră nici mâinile, când îi răscoli, nici mantaua lui, ci omul îi duse, ca și când ar fi fost nuci ori mere«.

Dar aici povestitoarea fu întreruptă pentru a treia oară. »Bunico, cărbunii de ce n-au vrut să-l ardă pe omul?«

»Vei auzi tu«, zise bunica, și apoi povesti mai departe:

»Când ciobanul acesta, care era un om atât de rău și ursuz, văzu toate acestea, începu să se mire în sine: »Ce noapte poate fi asta, în care câinii nu mușcă pe oamenii, oile nu se sparie, măciuca nu omorâ și focul nu arde?«

El strigă pe streinul înapoi și zise către el:

»Ce fel de noapte este asta? Și de unde vine, că toate lucrurile sunt cu îndurare față de tine?«

Atunci zise omul: »Eu nu-ți pot spune, dacă tu însuși nu vezi.«

Și el voi să-și vadă de drum, să aprindă cât mai curând focul, să se poată încălzi soția și copilul.

Dar atunci se gândi păstorul, să nu-l piardă pe om cu totul din vedere, înainte de ce ar afla, ce însemnează toate acestea.

Se ridică și se duse după el, până ajunse acolo, unde streinul era acasă.

Atunci văzu păstorul, că omul n-avea nici măcar o colibă, în care să locuiască, ci soția și copilul se aflau într-o peșteră, unde nu era nimic altceva, decât pereții goi, reci de piatră«.

Dar păstorul gândi, că bietul copilăș nevinovat poate ar îngheța de frig acolo în peșteră, și cu toate, că era un om aspru, totuși s'a înduioșat și se hotărâ, să ajute copilului. Și-și luă traista de pe umeri și scoase din ea o piele de oaie moale, albă. O dădu streinului și zise, să-și culce în ea copilul.

Dar în momentul acela, în care a arătat, că și el putea fi milostiv, i-se deschiseră ochii, și văzu, ceea ce mai înainte n-a putut să vadă și auzi ceea ce mai înainte n-a putut să audă.

Văzu, că jur împrejurul lui sta o horă deasă de îngerei mititei cu aripioare de argint. Și fiecare dintre ei ținea în mână o strună și toți cântau cu glas mare, că în noaptea asta s-a născut Mântuitorul, care va mântui lumea de păcate.

Atunci înțelese, de ce au fost toate lucrurile în noaptea asta atât de bune, încât n-au voit să-l facă pe nimenea să sufere.

Și nu numai împrejurul păstorului erau îngeri, ci el îi vedea pretutindenea. Ei se aflau în peșteră, și se aflau pe munte și sburau prin văzduh. Ei veneau în cete mari și cum treceau pe acolo se sbăteau din drum, rămânând pe loc și aruncau o privire asupra copilului.

În noaptea aceea, în care mai înainte n-a fost în stare să observe nimica. Și el se bucură atât de mult, că ochii lui se deschiseră, încât înghenunche și mulțami lui Dumnezeu.

Dar când ajunse bunica atât de departe, oftă și zise: »Ceea ce a văzut păstorul am putea să vedem și noi, căci îngerii zboară în fiecare noapte de Crăciun prin văzduh, numai dacă am fi în stare să observăm«.

Și apoi bunica își așeză mâna pe capul meu și zise: »Asta să ți-o însemnez, căci este așa de adevărat, precum te văd și precum mă vezi. Nu lumini și candelabre nici chiar luna și soarele, ci lucrul cel mai neapărat de lipsă este, să avem ochi, spre a putea vedea mărirea lui Dumnezeu«.

Trad. Radu Prișcu.

Fragment.

*În miezul cucernic al nopții
Când vântul adie prin ramuri
Și plopii își tremură frunza
În preajma tăcutelor geamuri
Adâncul albastru al bolții
Tăcut cu șiraguri de stele
Imi picură'n sufletul mândru
Mămunchiuri de doruri rebele.
Icoana apuselor vremuri
În minte domol ne răsare
Cu drag ne îndeamnă la fapte
Sorore cu vuet de mare.
Dar' inima noastră e frântă*

*De-a clipelor șoapte vitrege
Îndură mai bine potopul
De chinuri și fărâdelege.
A morților aspră muștrare
Stăpânii n'o bagă în seamă
Dar mii de cohorte trudite
Pe câmpul de jertfă îi cheamă.
E-atâta durere în glasul
Cohortelor greu încercate
De zvântă șiroaie de lacrimi
Prin genele înfiorate.*

U. Brădeț.

La „masa săracilor“.

De Maria B. Baulescu.

»Mânca-vor săracii și se vor sătura și vor lăuda pe Domnul«.

Această frumoasă rugăciune îmi trece prin minte de câte ori mă abat în căile mele de milostivire la „masa săracilor“. — Așa o numesc eu, de fapt ea este cunoscută sub numele de „bucătărie populară“, instituție de binefacere, organizată de Societatea „Crucea roșie“ din orașul nostru. Nume, care nu corespunde pe deplin, deoarece în această bucătărie populară se hrănesc fără plată o samă de săraci fără deosebire de naționalitate.

Și în comitetul damelor din Soc. Crucea roșie sunt reprezentate toate naționalitățile. Secția bucătăriei populare stă sub conducerea doamnei Anna Schnell, soția primarului orașului Brașov. De câțiva ani lucrez și eu în această secție, care își desfășoară activitatea sa în lunile de iarnă adică dela 1 Decembrie până la 1 Aprilie.

Cu ziua de 1 Dec. am început activitatea noastră. Negreșit, că mulți din cetățenii noștri nici nu pot avea închipuire de însemnătatea acestei instituții. Astfel doresc, ca cetățenii mei să facă o plimbare cu mine și să mă însoțească la acest act de caritate feminin, care cu fiecare ocaziune, când sunt de serviciu, îmi indușază inima umplându-mă de jale, deoarece nicăieri în misiunea mea de binefacere nu pot pătrunde mai adânc în sărăcie, în mizeria și în umilirea omenească.

*

Afară e ger și ninge. Eu plec grăbită dealungul străzilor, căci la 10 ceasuri dimineața eu și tovarășa mea de muncă trebuie să fim în localul bucătăriei populare din Str. Valea-lată Nr. 2. Este un local modest în fundul curții, compus dintr-o bucătărie și o cameră alăturată. — Ca acasă ne instalăm în jurul vetrei, pe care fierbe o oală imensă cu supă. Este supă de carne, — de două ori pe săptămână se dă supă de carne: Duminică și Joia — în celelalte zile se fierb supe de legumi sau păstăioase. În fiecare zi sunt de față două dame din Comitet, conducătoarele acestui interesant meu — Noi avem rândul în două zile

de martiră, de eroină ce luptă cu toate rețușurile omenești, cu frați și surori, și părinți, cu viforul munților, cu valul oceanului, cu lumea n'treagă și războiște învingând în numele dragostei! Căci din dragoste sfântă e plămădit întreg sufletul femeii adevărate.

O, spune-mi, cine dintre toți oamenii a putut fi monstrul care să te abată dela mine, să mă rupă din inima ta, să te deslipească de sufletul meu, când știa, că fără tine, el se ofilește murind, cum moare iarba fără de rouă și floarea fără de lumină

Blestemul să cadă pe capul hainilor ce desfac două inimi legate prin dragoste, căci în lumea asta de noroi, iubirea e singura faptă desăvârșită, e singurul adevăr neclingit, e însuși Dumnezeu! Și vai, mai bine este a-i scoate omului ochii și al arunca în noaptea eternă, decât a-i zmulge iubirea din inimă!

Ai fost dar în stare să uiți într-o singură clipă anii întregi, în cari m'ai iubit cu atâta patimă? Ai uitat toate ceasurile de cerești desfătări, când mă ținai în înălțimea strânsă a brațelor tale și când în sărutări desădăduite sorbeai par'că tot sufletul din mine? Ai uitat toate jurămintele de dragoste cari mi le-ai făcut; ai uitat cum de mii de ori mi-ai spus, că: »ești a mea, nu-

mai a mea, că nu-ți pasă de lumea n'treagă, că preferi să cerșești împreună cu mine, decât să strălucești pe-un tron într'aurit?« Ai uitat?...

Cum? ...În lumea asta păcătoasă nu există dar decât pleavă, decât vorbe, decât minciuni? Inspire care planetă au fugit, speriate de vulgaritate, faptele mari, adevărurile sfinte, fărimele nemuritoare ale sufletului omeneș? Va să zică minciuni au fost străngerile tale în brațe; minciuni au fost mâinile tale catifelate, când mângăiau suvețele mele de păr; minciună a fost sângele cald care-ți clocotea în vine; minciună inima pe care-o auziam tăcând alături de inima mea; minciuni au fost sărutările lungi, pasionate, disperate, pe cari mi le dedeai; minciună și vis deșert este evoluția întreagă, care după veacuri chinute de setea de-a creea, ne-a ridicat în sfârșit din leul lăunec, la suprafața luminoasă a acestui astru călător.

O, mai bine-ași fi zăcut mereu în adâncul orb al necunoscutului, fără să mă simt, fără să mă știu și fără să cunosc ființa ta enigmatică și fatală — sinxul ce se poate dedubla în inger și demon. Da, ingerul alb și frumos ca gândul genial mi-a zălmășit, înseninând o clipă viața mea mohorită, — ca în clipa a doua, demonul negru, dornic de sânge, să-și împlinte ghiarele în inima

mea și zmulgându-mi-o din coș, să mă împingă hohotind în prăpastia pieței de veci.

O, cari cuvinte omenești ar tălmăci durerile mele?

Văzut'ai vr'odată sălbateca deslănțuire a furtunei în munți, când pământ și cer se pierd într-un haos de neguri, străbătut numai de ticăturile nervoase ale fulgerelor fără de număr? După fiecare scăpărare de lumină orbitoare, norii văzduhului amenințător răspund c'o explozie formidabilă, ce-ți curmă răsuflarea. Răzbubuitul ei asurzitor se repercutează până în inima pământului, clătina din temelii. Ca nebună aleargă vijelia peste culmi și văi, zbiciind coastele împădurite, desrădăcinând uriașii brazi, răscolind prin vâgăunile prăpăstioase, stărnind din ascunzișul lor flărele urlânde a pustiu... Cât ai bate în palme și face apoi trupul vrtej nesfrîșit ce se sfredește, șuerând sinistre scale cromatice, drept spre țăncurile pleșuve ale golului, pe cari neputându-le urni din loc, le palmuește într-una cu stropii de ploaie înzăpezită.

Văzut'ai vr'odată enormitatea oceanului, când vânturi întărite gonesc valurile agitate ce cresc necontenit umflându-se cât dealurile? Urcându-le anevoie, însă alunecând ca săgeata de pe

spetele nestatornice ale astor dealuri mișcătoare, vaporul ud leorcă saltă zbătându-se în cărca undelor, ca o minuscule jucărie. Chiar în clipa asta îl cuprind și-l aruncă departe, dar iară-l înhață cu lăcomie brațele de apă înspumate, ce par polipi uriași, cari încolăcindu-și prada înbăloșată vreau s'o tragă în afund.

Văzut'ai uraganul neînfrânat ce aleargă pe pustia imenză Zahare. orbînd slava cu norii colbului galben, furând frazezii palmieri ai oazelor, măturând corturile și colibele omenești, îngropând sub mormanele nisipului fierbinte, caravanele călătore?

Toate aceste priveliști de groază toate frământările știute și închipuite ale minții l'au cercat biet' sufletul meu și niciodată eu n'am bănuit măcar adîncurile lui. Colos mi-a părut în aceste două zile de crâncenă durere, cari l'au crescut împrumutându-i întinderile unei lumi.

O, Adelina mea... ce chinuri nemărginite!

...Dar au trecut!...

Căci azi s'a sălășluit vechea pace, în microcosmul meu.

Azi clocotul caldilor patimi s'a stămpărat și inima mea liniștită pare oglinda lucie a mărilor, după potolirea furtunei.

Ca un taifun a trecut suferința prin sufletul meu, măturând cu o suflare, dintrânsul, toate clădirile frumoase ale iluziei — ș'acum el e gol de orice simțire, cum rămâne amuțit deșertul, după urgia uraganului.

...Azi sunt calm, ca bolnavul după criză. Judecata mea-i lipsită de patimă; vâzul meu despănjinit și cum n'ă cercetez acum, fără de părtinire, vai... mă găsesc... ridicol...

...Hahaha!... Ași vrea să rid, dar ce ris?... să erump într-un hohot care să răsună dela un capăt al pământului la celălalt! Să fie un ris uriaș, nebul, contagios, care să molipsească întreaga tabără bipedilor raționali ce se frământă zadarnic pe poșhița acestei stele totitoare. Să riză spasmodic toți genii și toți idioții și toți misoginii și toți îndrăgostiții... să riză odată lumea întreagă de ridicolul amor al comediantului... hahaha!...

*

Va să zică două zile și două nopți de trudă amară mi-au trebuit, pentru a găsi înșfășit marea și nerăsturnabil argument. Comediant!... Iacă omul, care nu este un cineva în societatea respectabilă, ce bijbie de personaje dis-

consecutive. Datoria noastră este să supraveghem bucătăreasa, să destinați cantitățile, să gustăm, să preparăm și să ajutăm la primirea oaspetilor.

Ne apucăm de lucru, întindem masa în odaia de alături și tăiem grâmezile de pâini în bucăți anumite. Supa de orez aurie fierbe și are un gust foarte bun. Carnea se găte în felii pentru ca porțiile să fie egale de distribuie. Totul stă la îndemâna noastră împreună cu coala de consemnare a celor ce sunt îndreptățiți să primească hrana zilnică la amezii. Numele fiecărui primitor corespunde cu un număr, care ni se indică.

În timpul acesta s'au făcut 11 ceasuri, vremea când încep să vie triștii noștri musafiri. Sunt aproape toți cunoscuți vechi, din anii trecuți pe cari îi știm pe nume și cărora le cunoaștem păsurile. — Oare venitor toți acei nenorociți din alți ani? Or moartea va mai fi rărit rândurile lor, dându-le liniște și odihnă după sbuciumata lor viață?

Iată că încet, încet ușa se deschide. O grămăzuie de om intră gemând. Este o babă de 80 de ani cu un coșuleț și cu o ulcă în mână. Nu mai poate, se lasă jos pe un scaun.

Of!

Noi facem primirea. Este română.

— Ce mai faci dragă?

Rău cocoană dragă, nu mai pot, m'a uitat D-zeu și nu mă mai stringe, — n'are cine să-mi facă o mâncare caldă.

Noi o mângâiem, îi dăm o porție de carne și peste ea ulcă plină cu supă, apoi o bucată mare de pâine în coșuleț. La întrebarea ce număr are, ne răspunde: »Nu știu cocoană, iacă tufu!«. Pe lista de consemnare se inscrie porția împărțită. Băbușca pleacă mulțumind și laudând pe Dumnezeu, se duce acasă să mănânce, căci își împărțește mâncarea și pentru seară.

În timpul acesta au sosit mulți săraci de toate neamurile; ca să ținem ordinea îi despărțim de noi cu o bancă, care ne servește de barieră. Lucrarea noastră se complică, căci în odaia de alături trec cei ce mănâncă la noi. Aceștia sunt cei umiliți de soarte: burghezi cari fuseră odată cu dare de mână, muncitori de cari îmi aduc aminte să fi avut zile mai bune. Intră sfinți și trec iute prin bucătărie strigându-și numărul; ne anunță să înregistrăm porția lor. În casă s'a făcut un grup de tovarăși: domnul înalt cu manierele elegante, bătrânul cocoșat și maestrul persecutat de soarte, mănâncă în bună tovarășie, mai lipsește tinărul orb, care știe Dumnezeu cum nemește să vie pe dubite. Sunt servicii cu multă atențiune: bucăți de pâine care le place. Din vorbele lor ghicesc că sunt mulțumiți, supa este foarte bună, le priește și se încălzesc.

Dar lucrul s'a îngreunat, cei mulți ne așteaptă în bucătărie — cei ce duc mâncarea acasă. Este gloata ce vrea să primească hrană: Moșnegii, bolnavii, siliciozii, năvălarii întind ulcica și legitimația. Femei, copii, slăbiți și sfârșiți cer cu zorul.

»Doamnă suntem cinci acasă!«
»Bărbatu-mi zace de 9 ani«, —
»sunt văduvă și bolnavă n'are cine să-mi aducă un crețar«, — »sunt singuri n'avem nici tată, nici mamă« — și se vaieră și cer, se milogesc și tușesc, horcăiesc, gem și murmură rugăciuni până când le vine rândul. Noi împărțim mereu, îmbărbătam, mângâiem în toate limbile.

Pe rând ei își iau mâncarea și se duc, blagoslovind și mulțumind. Și-rele se răresc. Iată câte-un întârziat. Socotim porțiile împărțite! Mai este supă? — Încă puțină. Iacă unul câte unul și-apoi se închide ușa după cel din urmă. Au fost 120 de săraci.

Da 120 de săraci, între cari aproape 40 de Români, căci după lege dreaptă damele române din acest Comitet au stăruit, ca în anii din urmă să se sporească numărul săracilor Români, care era numai de 18—20 cu câțiva ani înainte. La aceasta sporire a contribuit anul trecut darul bisericii Sfintului Nicolae în sumă de 200 cor. — Tot damelor române se mulțumește și faptul, că la Crăciunul nostru precum și la Anul nou din contribuțiile proprii se pregătește la aceste sărbători o mâncare de carne pentru toți săracii.

Damele române, ce lucrează la bucătăria populară sunt d-na Vilma G. Pop, d-na Elena Sabadeanu, d-na Maria Dușoiu, d-na Maria Burduoiu și modesta mea persoană.

Bucătăria populară se alimentează de către Societatea Crucea roșie cu un ajutor de 600 cor., dela magistrat și de către mulți binefăcători, cari contribuiesc cu bani și cu daruri.

Am strins, am adunat tot în bucătărie, am făcut programul pentru ziua de mâine, dând toate explicațiile bucătăresei, luăm cheile dela câmara cu proviziuni și plecăm.

Îngândurată o iau pe drum înainte, buimăcită ies la aer, dar mi-a rămas gândul și inima la bieții săraci. Și îmi aduc aminte, că nu mai venise unul și altul, baba, care stătea ziua întreagă la căldură și ajuta să curețe cartofi! Românul înalt, care era de un optimism rar, — bătrân rămasese stinger și singur, toți ai lui murise și își pierduse averea cu speculațiuni rele.

— M'au înșelat toți — zicea el — nu s'a mai ales nimic de averea mea, dar nu se știe, poate se mai întoarce roata.

Vor fi muritor oare? Dar copilul cel slab, care ducea mâncare bunicii, — și femeia apoplectică?

Dar iată o — pe bulevardul din promenadă.

„Bine femeie, de ce n'ai venit la masă azi?, am împărțit mâncare! —
«Auzi cocoană, vai demine n'am știut!»! și o aud cum se duce grăbită poate tot mai capătă ceva.

Și o aud mereu cum târăște piciorul pe asfalt, dar și eu mă gândesc acum la toți cei lipsiți, cei ce nu au parte să mănânce cea supă caldă la amezii.

Și mă identific cu toți și sufer cu toți și port durerea lumii întregi, amărită pe cei lacomi, pe cei truși cari prin poftele lor birue pe cei slabi și pe cei umiliți, încât nu pot avea parte dreaptă pe acest pământ, care i-ar putea hrăni pe toți, precum se hrănesc pasările cerului.

Dar sufletul mi se năseninează, gândindu-mă la această aniversare a Nașterii Domnului, în care Dumnezeu om inspirat de duhul sfânt a propovăduit mai întâiu pe pământ îndreptățirea egală, a mângâiat pe cei săraci cu înțaietatea lor în împărțirea cerească și prin învățăturile sale creștinești ne-a muiat inimile împietrite pentru ajutorarea deapropiei noastre. Și laud pre Domnul precum săracii măncau-au, s'au săturat și au laudat pe Domnul.

CRINUL VIEȚEI.

operă literară a Princesei Maria a României.

A. S. R. Princesesa Maria a României a dat la iveală o operă literară, o povestire scrisă și publicată în englezește, intitulată, „Crinul vieții“ și purtând în frunte următoarea dedicație:
„Fiicei mele Elisaveta, deoarece știu că iubim același frumos și avem aceleași visuri!“
Dăm aici, în traducere după „România Ilustrată“ câteva pagini din această povestire fermecătoare:

Pe malul mării era un palat mândru. Părea că aurul, care îl poleia, era luat din strălucirea aurului pe care toamna îl revărsa peste fire. Și acolo trăiau fericiti, un rege și o regină. Erau fericiti, căci le era țara bogată și frumoasă, și pentru că supușii lor îi iubeau, căci știuseră să le asculte păsurile. Din tot binele, pe care îl revărsaseră peste poporul lor, le venea acum fericirea, că o binecuvântare din partea celor mulți.

Dar fericirea stătea în palatul acela adusă de iubire, căci regele și regina se iubeau mult. Aveau două domnițe gemene, ca două minuni de frumoase.

Câte odată, când era timpul urât, sau când le venea gânduri și știri mai triste, le părea rău că n'au și un băiat. Astfel de gânduri le veneau rar, căci țara lor era plină de soare și norii treceau repede călătorind pe cer, străpunși de razele soarelui. Florile rădeau pe toate potecile, iar poporul se vesela mai totdeauna și nu se tânguia mai încălădă.

Și domnițele erau atât de frumoase! Semănau ca două picături de rouă, cu deosebire că una avea părul ca de aur, cu ochi mari, visători, plini de melancolie; cealaltă avea părul negru, cu străluciri azurii în ochii mari, albaștri înclăcați în lumină.

O chema Mora și avea un glas dulce și un surâs plin de farmec. Pe sora ei, cea cu părul de aur, o chema Corona, fiindcă, la naștere, părul ei era așa de strălucitor, încât părea că are o coroană pe cap.

Dar bătrâna ei doică a clătinit din cap, când a privit-o în adâncul ochilor castanii, plini de melancolie și a spus că, mai târziu, ea o să aibă cea mai stranie privire, plină de grija înțelegerii lucrurilor. Adaogă apoi că în strălucirea coroanei ca de aur de pe capul domniței i se pare că vede toată grija din lume.

Cealaltă zămbiră și se părea că au dreptate, căci Corona creștea și se făcea tot mai mândră decât sora ei cea frumoasă.

Se iubeau mult domnițele și erau nedespărțite. Nu era nimic mai înclătător, decât să vezi aceste minuni de frumusețe, coborând, mână în mână, pe treptele de marmură cari se lăsau către întinsul mării.

Nu sunt vorbe cari să cuprindă cât erau domnițele de frumoase și cât semănau de mult, așa că nu le puteai deosebi. Erau tot așa de înalte, de gingașe și de mândre; aveau același surâs, același strălucire a figurii. Numai ochii li se deosebeau. Amândouă aveau un glas nespuse de dulce, în cât, de seadeau pe malul mării și cântau, pescărușii își conțineau șborul ca să le asculte, iar undele cari mereu sărutau nisipul țărâmului, voiau să se apropie mai mult de ele ca să le audă cântarea.

Regele și regina, le iubeau cu patimă și mereu voiau să stea pe terasă, căci nu-și mai săturau privirile de frumusețea și armonia mișcărilor lor. Și domnițele mereu își întorceau ochii către ei și în privirile lor ardea dragostea pentru părinți.

Și ca'n povești era palatul de frumos. De pe o înălțime, stăpânea în tinsul albastrului mării și se răzima, terasă de terasă, până jos la țărâmul cu nisip ca de argint. De o parte și de alta, se întindea câte-o alee umbrită de chiparoși înalți. Și când mergeai pe aceste scări și se păreau scările lui Iacob! Iar numai acelor, cărora tinerețea le dădea aripi, le era dat să sue și să coboare pe aceste scări. Regele și regina clătinau din cap și surădeau, gândindu-se la îngerii lui Iacob, alune-când ușor pe scările strălucitoare și scuturându-și aripile ca de zăpadă. Domnițele cele gemene n'aveau nici o clipă în care să nu le mângâie fericirea și până la vârsta de șaisprezece ani, învățaseră multe lucruri.

Un filosof uitat de moarte, cu o barbă mare albă, îmbrăcat în haine de un albastru închis și brodate cu șiruri de aur, veni cu o carte mare și se așeză sub un copac înalt și rămuros, încercând de flori portocalii. Și cartea era așezată pe o masă rotundă de marmură încrustată cu mosaic de aur.

Domnițelor le strălucneau fețele de bucurie că au să învețe toată înțelepciunea dela bătrânul filosof. Dar unele lucruri nici el nu le știa; erau atâtea întrebări la cari nu putea răspunde. Nu știa să le spună ce fel de colorii întrebunțase Dumnezeu ca să picteze aripile fluturilor, nici pentru ce Mora avea părul negru, pe când al soră-si era auriu; de asemenea nu le putea spune de ce figurile aspre ale străbunilor lor, ale căror portrete erau înșirate în minunata galerie de portrete a palatului semănau cu cerul întunecat. Nu era sigur de ceace povestește vântul, nici de ce pescărușii strigau mereu. Domnițele începură să dorească a cunoaște aceste lucruri și câteodată, Mora cea șglobe zicea: »Bătrâne, bătrâne! noi te iubim foarte mult și avem mult respect pentru înțelepciunea ta, dar mi se pare că încă nu știi tot, tot ce-i pe

lume și n'o să ne poți învăța tot ce dorim«. Amândouă râdeau și bătrânul filosof își ridică fruntea, zâmbea și el și-i era dragă naivitatea și gingășia lor.

Amândouă surorile iubeau marea și aveau o barcă de aur, care semăna cu o pajeră. Barca avea o vântrea de mătase violetă pe care era brodată cu aur o spadă, a cărei gardă semăna cu o cruce.

Spada aceasta de aur, care trecea printr'un cerc de argint, era emblema familiei lor și amintea că această armă fusese întrebuințată totdeauna pentru cauzele sfinte și drepte. Și când vâsleau, peste luciul ca de safir al apelor, privirile lor strălucitoare, ca razele soarelui, pline de dorinți neînțelese, rătau-ceau în depărtare, iar glasurile lor dulci se îngânau cu armonia valurilor.

Bătrânii luntrași zămbeau și inimile tinere ale domnițelor erau pline de fericire.

Părea că soarele stă în loc, revărsându-și lumina peste domnițe, ca și cum nu-și ar fi mai putut ridica privirile de pe aceste frumuseți. Pescărușii suri și albi roteau în jurul bărcii, tremurându-și aripile ca și când s'ar fi bucurat și ei de mândrețea domnițelor și, când soarele își lăsa farmecul apusului roșiatic peste ape, când soarele se scufunda în valuri, de le făcea ca de sânge, domnițele stăteau alături. Și barca luneca peste apele poleite spre palat.

Corona broda cu aur pe o stofă bătută în argint niște vulturi, cari țineau în ghiare o inimă înșăngerată. Mora, mai romantică, îi răzima capul de umărul soră-si și îi spunea povești cari îi purtau închipuirea prin lumi fermecate.

Alte ori stăteau tăcute, mână în mână, privind cum jarul aprins de soare pe cer se potolea, făcând haosul portocaliu, apoi ca de alamă până ce noaptea întindea zăbranicul negru peste cer și ape.

Atunci simțeau ele cât se iubesc și își strângeau mâinile cu putere, ca și când le-ar fi fost frică să nu se azeze ceva între ele și să le despartă.

Dar regele și regina — ca toți părinții, mai presus de orice își iubeau copiii și mereu se gândeau cum să le mărite mai bine, ca să fie fericite. Domnițele însă nici nu voiau să audă de așa ceva, căci le dorea gândul că o să se despartă de el.

În jurul palatului se întindeau codrii uriași și domnițele porneau călări pe potecile umbrase, urmată, fiecare de câte un paj. Pajii erau băieți tineri a căror credință și supunere pentru stăpânele lor era așa de mare, încât le înțelegeau dorințele mai înainte de a le fi spus.

Mora și Corona aveau fiecare câte-un cal de culoarea părului lor. Calul domniței Mora era negru ca cerneala, iar al Coronei avea părul cu străluciri de aur. Și ceasuri întregi păreau că shoară printre copaci. Copacii se înălțau mari și puternici, iar ramurile lor se împreunau, ca bolțile de verdeată ale unei catedrale. Și peste tot creșteau flori, cari învrăstau locul. Părea că se întinde o mare în care se amestecau toate colorile.

Și de departe tremurau strălucirea florilor, în cât domnițele își lăsau mereu caii să șboare, părându-li-se că în depărtare sunt flori și mai frumoase. Ca niște raze scâldate în mirajuri, se vedeau luminșurile pline de flori printre copaci și unele păreau oglinzi de ape albastre.

tinse mușta obraznice ce blize o singură zi în univers ș'apoi mor. Iacă flința, care nu poate fi luată în serios nici în viață, nici în dragoste; iacă delicatut, ce nu se poate înstăpâni pe o sforță de moșie ș'ea casă cu etaj; iacă ușurel, ce știe să cânte și să joace, dar care neplădind biruri mari, n'o să devină niciodată un virilist gros și grav; iacă pribeagul care n'are alt scop în lume, decât să alerge din loc în loc înfrigând ori înveselind mulțimea, dar care nu trebuie să se oprească și să iubească, întemeind și el o vatră caldă — comediant... iacă de ce a trebuit să mă alungi de lângă tine și să te scapi de mine, ca de un netrebnic!

Adevărat! Și cine-ar fi titanul, care să cutoze a contrazice logica ta burgheză: comediantul e un sărac, ce n'are comori, decât doar în suflet. Dar tu, iubita mea, tu n'ai înțeles deloc sufletul acestui comediant, ce rîde între lacrimi și plânge rîzind. Tu n'ai bănuț comara gândurilor frumoase din care se hrănește, nici adâncimea durerilor neafărate cari chină acest sărman suflet. Tu n'ai simțit, vai, decât patima cărnii în sfânta înflorare a dragostei și la lumina dulce ce străbatea printrânsa în împărăția minții tale, ție nu ți-a fost dat să zărești miracolul pribe-giei noastre fără de sfârșit...

Ce minunată și totuși tristă po-

veste, care-mi descopere întreg misterul și-mi arată drumurile nevăzute ale Karmei ce-a sorocit înbinarea vieților noastre, din etern. E nespuse de mult, e-o vecinicie decând mă chinue setea nepotolită de-a te găsi, de-a te vedea, de-a te cuprinde în brațe, de-a te stăpâni cu trup și suflet. Uite!... nu zărești tu în fulgerarea luminoasă a clipei, icoana microscopică a poveștii eterne, ce se oglindește n'atrânsa ca un versul n'atr'un picur ce atârână de firul de earbă? Nu?... O cât mai doare! O... de aceea n'ai știut, că milioane de ani am rotit mereu în masele nebuloase, stând tot alături, ca două puncte nedesluite. Milenii, dormit'au apoi ger-menii vieții noastre îngropați unul lângă altul, în blocurile străvezii ale epocii glaciare. Și câte miliarde de celule vii nu s'or fi mistuit în focul necontenitei prefaceri, până să se zămislească în sfârșit și simburele vieții noastre, până ce raze de soare să-l poată dospa, să-l învie din gheață și să-l ridice la lumina cunoștinței.

O, dacă n'ai știut nimica, cum n'ai simțit, că toate puterile tale atavice te împingeau cu o putere nebiruită spre mine? Cum de n'ai pătruns adinea taină ce ți-s'arătă prin dragostea noastră supraumană? Cum de n'ai auzit glasul ascuns al gândurilor, ce-ți spuneau des-lușit că ești a mea, că trebuie să fi a

mea, că viața ta de-o clipită nu poate decât să lumineze vieții mele. sau să se stingă reintrând în noaptea durerilor mute.

O mare Doamne!... dar n'ai simțit tu nici odată, Adelino cum sărutările lungi, calde, delirante, topeau sufletele noastre închegându-le într-o formă nouă, într-o nemărginită vâpăie invizibilă, ce izbușea din adâncul iubirii noastre. Intocmai cum ține-te protuberanță din focul solar, proiectându-se pe ceruri, ca un incendiu infinit?

...Vai mie, abia astăzi văd, că numai carnea ta s'a cutremurat iubind, că tu n'ai văzut decât îngustimea și greșalele fatal legate de lutul, ce-mi învăluie sufletul. Tu n'ai vrut să dai adăpost pribeagului milenar, care n' schimbul clipei dulci, ar fi făcut din toată viața ta un c'ntec, ce să te înalțe în șirul amantelor nemuritoare.

Adelino, crăiasa mândră a nopților mele nstelate, eu te iubesc ad'nc, căci iubirea mea este fărîma însuflețită, este scântea dinmizească născută din jocul răjit al materiei etern rotitoare, este stropul de nemărginire, ce nu poate să moară...

Eu te iubesc, o cât te iubesc! și totuși trebuie să te plâng cu amar și cu desădăjde, cum ași plânge la coșciugul ce te-ar închide. Uite, ...să n-

tâmplă azi o minune: cu fiecare slovă ce ți'o aștern acum pe hârtie eu simt cum moare 'ncet 'ncet viața ta pămăntească și cum din corpul tău stins, se desprinde un chip eteric, curat, îngerec, un chip văzut numai în visurile mele. Ușor ca o arătare, el se naltă domol către o altă lume, senină și bună. lumea frumoasă a nchipuirii...

...O, de ce nu-mi poate fugi sufletul din corp, plutind mereu alături de tine, nalucă albă... sfîntă?!

De ce mă lași aci?

Uite, toamna-i pe ducă și cu dansa moare firea n'treagă și viața fără de tine va fi pustiu gol și trist. Sub cerul de cenușe, toate zilele vor fi de acum cețoase, nesuferite. Pe arcuțul său tot mai scurt, soarele va părea un disc galbul, opac, aproape stins. Când nopțile nu-mi vor fi tulburate de visuri urite, vor fi lipsite de orice odihnă și voi vedea prin geamuri, cum pe boltă plutește luna anemică, bolnavă și cum o plâng ochii stelarilor depărtate. Pe c'rările parcului părăsit, voi auzi în ceasurile t'rzii, cum fluieră vântul hoinar, clătînd crengile pomilor adormite ale pomilor și răscolînd cu piciorul prin mor-manul frunzelor căzute. Sufierea lui rece va curma viața celor din

urmă flori de toamnă, ce vor muri înghețând în ronduri. Și peste luncile ruginite cădea-va ca mâine bruma, iar sufletul meu stinger va m'brăca plângând, haina cernită a melancoliei...

Iar tu?..

Ca o cometă fugită din raza vederii, însă vecinic în miezul infinitului, așa vei pluti mereu și tu, chip drag... vei fi tot mai departe, tot mai departe de mine... și totuși pururea în împărăția sufletului meu.

Ai început să te depărți?... Te-oiu urmări mereu, cât te-oiu vedea.

Când nu te-oiu mai vedea, te voi simți.

Șabia atunci, când inima ostenită va bate pentru cea din urmă oară, o să șoptească murind: »De-acuma totul s'a sfârșit... adio!«

Al tău,

Zeno. — «

Și când ajungeau acolo, o lume întreagă de stânjenii albaștri se clătina încet. În altă parte, se vedea codrul ca înecat în flăcări și când domnițele ajungeau acolo, portocalii își legăneau ramurile încărcate de fructe. Și lângă trunchiul pomilor se împleteau smictelele rozelor cu flori portocalii. Alte ori, în zare, părea că strălucește un câmp plin de zăpadă. Și dacă te apropii se întindeau ghiocelii delicați, ca spuma de mare. Și flori de podbal galbene, or răsuri seiveau câte-odată în luminișuri. Era o țară binecuvântată în care toate florile înfloreau deodată...

Odată când domnițele ajunseseră departe în pădure, văzură o groapă în care licărea o apă neagră.

Și steteră mult așa privind în adâncurile apei. Dar când Mora își ridică fruntea, privirile ei se prinseseră în niște ochi mari câprii, cari străluceau de partea cealaltă a lacului. Întâi crezu că o înșală ochii, căci nimic nu se mișcase în jurul lor. Și când se uita mai bine văzu că ochii aceia luminau o față mândră de Prinț, care purta pe cap un coif strălucitor. Mora strânse mâna Coronei cu putere. Și ele și Prințul stăteau nemișcați. Înimile lor băteau și răsufleau la salta piepturilor ușor. După o clipă, Prințul porni către domnițe, și când fu aproape, își îndoi genunchii, își luă coiful de pe cap, și lăsă să-i strălucească pletele aurii. Rămase așa, tăcut, privind cu adorare pe domnițe, până ce Mora, cu glasul tremurând zise:

»Nobile Prinț, nu-ți îndoi genunchii înaintea noastră; ridică-te și spune-ne ce putem face pentru tine».

După aceasta urmează istorisirea cunoștinței cu frumosul Prinț Ilario, singurul băiat al regelui, care stăpânea peste ținutul vecin.

Legăturile între ei încep să fie tot mai strânse și în cele din urmă frumosul principe se îndrăgostește de Mora cea frumoasă, care și ea nu mai poate după Prinț.

Însă, cum se întâmplă de cele mai multe ori, dragostea atinge și inima bălaiei Coronei, care îi iubește în ascuns pe Ilario.

După căva vreme prințul cade la pat, îmbolnăvindu-se greu, neputându-se face nimic spre a se însănătoși.

E ușor de înțeles ce durere stăpânește inimile prietenilor, când află de boala Prințului Ilario.

Și-ar fi plăns și ele și s'ar fi îndurerat și mai tare, dacă însăși Corona, cea care îl iubea într'ascuns, nu s'ar fi gândit să facă ceva spre a-i da de leac.

Însă ea știa că trăiește într'un ținut departe, o vrăjitoare vestită, la care se și hotărâse să plece, spre a-i da vre-un talisman.

Umbăl Corona, umbăl multă vreme drumuri ne mai bătute, departe, departe până în țara lui Soare răsare, unde după multe stăvile pe care le trecu, dă de vrăjitoare.

Cum ajunge Coroana la vrăjitoare, îi cere un talisman pentru leac. Însă, spre marea ei durere și spre ciuda vrăjitoarei, aceasta nu mai are nici un talisman. Bătrâna vrăjitoare sfătuiește însă pe prietesa să își ia în inimă în dinți și picioarele la spinare și să se ducă peste nouă țări și mări, până la »Castelul fermecat», unde va da de căpetenie florii, va culege una și cu ea va scăpa dela moarte pe prinț.

Din nou o întinde la drum Corona și după ce învinge toate, bate la poarta »Castelului fermecat», în ale cărui curți întâlnește tot felul de dihanii, care de care mai frumoase și pe toate le adoarme și le stăpânește prin puterea celor trei lucruri date de vrăjitoare.

Nădejdea Coronei că o va lua-o de soție Ilario, se risipește însă, când Prințul se însănătoșește, vine și cere în căsătorie pe Mora, cu care și pleacă fericit.

Iar Corona, neputând îndura această lovitură, moare, și odată cu ea moare și un credincios slujitor, care ținea mult la prietesa.

Cugetări din

Bernard Shaw.

Traduse de Coriolan Petranu.

Cel ce se teme aici pe pământ este pururea în pericol. În fiecare noapte se poate aprinde casa deasupra capului nostru și totuși dormim bine.

Viața și atunci e ridicolă când oamenii mor și și atunci e serioasă când oamenii surd.

Trei soțuri de oameni sunt: Cei mari, cei mijlocii și cei mici. Cei mici încă nu s'au ridicat până la morală, cei mari au trecut peste

limitele ei. Cei mijlocii însă sunt periculoși, pentru că nimic nu fac inconștient și involuntar. Dar și ei își au greșala: Sunt scrupuloși din seamă afară — mâinile și picioarele lor sunt legate de concepțiuni etice și de așanumitul »simț al omeniei».

Cei cari au fost odată fericiți în căsătorie, se căsătoresc încă odată.

Numai în oara cercării se alege, care ne este adevărata chemare.

Din timpul de răzmiriță.

Crâmpee din 1848, povestite de un moș bătrân.

— Și tu vrei să știi ce s'o întâmplat, pe aici, prin părțile noastre când cu răzmirița de patruzeci și opt? Lasă-l nepoate la păduznicu, că nici nu vreau să mă gândesc la ele. Ce crezi tu, că atunci era lucru de șagă? Ei, băete, par'că amu văd cum curgea sângele tot pârâu, trupuri de oameni morți zăceau în toate părțile și puști aruncate care n'cătrău. Lasă-mă 'n pace, nu mă face să mi le mai răscolesc din cap, șadă uitate!

Dar eu curios să știu cu deamă-nuntul ce s'a întâmplat pe valea noastră în vremea aceea, nu-i dedeam pace bietului moș, ci-l ocolii cu întrebările. Căci moșul era unul dintre bătrânii venerabili din 1848. Urșit de a-și purta povara grea a bătrânețelor până la vârsta de peste 92 de ani.

— Da bine, moșule, d-ta pe acele vremuri, cred că erai cum îi Românul mai în putere? Incepu eu, doar fi voi putea înșufla ceva îmbăbătare și voe să-mi povestească despre lucrurile, ce eu le așteptam cu gura căscată. Și nu fără rezultat. Îndată văd, că fața moșneagului începe a se însenina, ochii îi deviniră mai vii, se îndreaptă de spate, se uită la mine dus pe gânduri și-mi zice:

— Așa e dragă nepoate. Eram insurat abia de câțiva ani, mă simțeam bărbat întreg. Și, Doamne peste multe am-mai trecut și eu! Câte am mai văzut și atunci în 48! Da ce să ți le mai spui eu ție, că doară tu de bunăsimă le-ai cetit undeva, că astăzi toate se scriu și însmnă prin cărți.

— Am cetit eu multe și prin cărți, dar acolo nu-s scrise toate așa deamă-runtul, — îl intrerupsei eu, dornic de a le auzi din gura bătrânului.

— De bunăsimă, că nu mai stau nici în cărțile voastre toate din fir în păr. Ș'apoi iară cine știe, că oare acela cine le-a scris văzutu-le-o el cu ochii lui ori ba. Că nu-s ca cele ce ți le spune cel ce le-o văzut cu ochii, zise bătrânul ridicându-și capul plin de mândrie.

— Par'că le văd toate înaintea ochilor, te gândești că numai ieri s'o întâmplat, așa de bine îmi aduc aminte de ele. Știi, nepoate, că înainte de patruzeci și opt trăiam greu, n'aveam pământu nost nici bătăr un cot și slujeam domnii. Dintr'o săptămână întreagă numai două zile lucram pe sama noastră, iar celelalte pe sama domnului. Apoi n'aveam nici o milă la nime. Și vezi, așa trăgeam de pe-o zi pe alta așteptând și nădăduind, că doară doară s'a mai schimba lumea și țara în spre bine. Auziam noi așa câte ceva, că colo departe în țările dela sfîntit s'o șters iobăgia și oamenii-s slobozi. Și când o ajuns și pe la noi vestea de slobozie, par'că amu văd, cum ne cetea un popă de-a nost românesc dintr'o gazetă, ne cetea, că și aici se dau drepturi oamenilor, că se șterge iobăgia și că altu nu mai slujim domni. Atunci să fi văzut pe bieții oameni, că nu mai puteau de bucurie. Erău veseli, că începea să le curgă apă și pe moara lor. Nu mai ascultau de domni, fără dimpotrivă s'o întors roata norocului. Ca niște lupi flămânzi începură a sări pe asupritorii lor, pe domnii de pământ. Dar aceștia de cu bună vreme o tuliră la fugă, lăsând curțile pustii. Iar pe cari nu o putut fugi, i-o prins, i-o legat, și pe alții i-o omorât, iar curțile lor le-o pustiit. Pare că amu văd cum veneau oamenii cu ciuberile pline de vin din pivnițele grofului Bethlen Sándor din Chirilești.

— Și câtă vreme a ținut starea asta de lucruri, moșule?

— Mult n'o ținut, pentru că o venit din partea săcuimii un general săcuu cu numele Ricskó, cu o grămadă de călăreți săcu. Aceștia o apărât pe domni, iar pe Români îi luau la goană și-i asupreau. Era atâtea săcuu, nepoate, cât pe la feștecăre casă erau sălășluiți câte 10—15 inși. Nu departe de satul nost, în Cranimăt avea Ricskó generalul un lagăr și mai multe tunuri.

Da n'o stat mult pe aici nici ei, că o venit generalul Orban din-spre Bucovina cu o mulțime de cătane. Aceștia o cuprins toată valea Bărgăului și o luat și Bistrița. Ș'apoi într-o noapte pe când dormeau toți, au dat năvală fără veste peste Săcuu lui Ricskó din Cranimăt. Atunci Săcuu se sculară beți de cap și în imbuimăceala cea mare o luat cu ei tunurile și ce o mai putut și o apucat-o în jos către Măgeruș. De aici s'o pornit și ăstălalți și între Cranimăt și Măgeruș o dat față cu ai lui Orban. Aici s'o încins o bătaie strașnică, dar n-o ținut mult, pentru că Săcuu o fost bătuti și alungați pe vale în jos.

— D'apoi printre Săcuu n'au fost și Români moșule, ș'apoi oare și pe ei i-au împușcat?

— Ba o fost, încă mulți. Numai cât că asta o știut-o Orban tare bine și tocmai de aceea o poruncit la cătanele lui ca să puște mai mult tot în sus, în vânt ca să nu omoare pe Români amestecați cu Ungurii. Doară Orban pe tot locul cruța pe Români. În bătaia asta Orban o luat dela Unguri 12 tunuri. După bătaia Săcuu aruncându-și armele și toată bogăia o rupt-o la fugă către Chirilești. Apoi Români, la porunca lui Orban, o strâns puștile de pe câmp și le-o dus cu saniile la Bistrița.

— Dar generalul Săcuuilor încă a scăpat prin fugă cu ceilalți? Il întrebai eu curios.

— Ba nu. Fără el o vrut să fugă pe la moara din Cranimăt și așa să scape. Da n'o avut noroc și zile, că l-o văzut un fecior zdrăvan de Român, Filip, feciorul păstorului de acolo și l-o împușcat, de-o căzut de pe cal, dar încă n'o fost murit. După aceea l-o dus la Orban, unde la rugarea lui, l-o îngropat cu mare pompă și cu bandă cătanească.

Nu peste mult apoi o venit pe la Beclean o armată ungurească în frunte cu generalul Bem. Pe Orban l-o alungat către Dorna și o cuprins valea Bistriței și a Bărgăului dimpreună cu orașul Bistrița. Generalul acesta cu armata lui o cuprins granița țării, a Ardealului în jos roată până pe la Sibiu. Numai cetatea Bălgradului n'o putut-o lua, pentru că acolo era Iancu, craiul codrilor, cu voinicii lui.

— Și ce fel de om a fost Iancu, moșule? L-ai văzut d-ta?

— L'am văzut de câteva ori așa cum te văd pe tine. Era un om negru, înalt la statură și uscat la față, cu ochii negrii și mustețile iară negre, era un fecior zdrăvan, tapăn bărbat. Și, cum zic, pe el nu l-o putut scoate Bem din Bălgrad, măcar că tunurile lui Iancu erau de lemn. Aici la Bălgrad sta el și de aici nime nu-l putea scoate. Peste zi eșea în satele de prin prejur și aducea cirezi întregi de vite dela domni. Mai târziu o venit Muscanii, cari iar o alungat pe Unguri de pe aici și ei o scos și pe Iancu din Bălgrad.

— Dar Rușii adevă Muscanii, cum le zici d-ta, pe unde au venit în țară?

— O intrat prin pasul Rodnei. Și o coborât pe valea Bărgăului și între Borgo-Murășeni și Iad s'o ciocnit armata lui Bem cu a Muscanului. Ungurii aveau un loc tare bun și potrivit de bătaie. Că erau așezați pe un podereiu și se ascundeau după niște copaci mari. Și numai după ce niște Români grănițeri le-o arătat pe unde să-i iee pe la spate, i-o putut Muscanii scoate de acolo și i-o alungat. Lupta asta o ținut 3 ceasuri. Apoi i-o pus pe fugă până ce i-o scos de pe văile noastre.

Aceștia mi le-a povestit bătrânul, într-una, plin de satisfacție și înșufletire. Și poate că-mi povestea el și mai

multe, însă eu, văzând, că povestirea îi cădea greu și îl slăbește, i-am dat pace și l-am rugat să-mi lase și pe de altădată. Și așa mi se sfârși convorbirea cu moșul; el se puse să se odihnească, iar eu m-am îndepărtat liniștit și îndestulit.

T. Popp.

Încălzitul din punct de vedere artistic.

De Coriolan Petranu.

Moș-Crăciun scutură mantaua sa de zăpadă, par'că vrea să imbrace în haină de sărbătoare împrejurimea credincioșilor creștini. E rece binisor. Eu mă retrag în camera mea nouă, îmi trag fotoliul mai aproape de sobă și privind norii de fum de țigară ce se îngrămădesc asupra capului meu, involuntar îmi răsăr în minte cuvintele unui apostol al filozofiei, cuvintele lui Herbert Spencer. »Numai atunci cunoaște ceva într'adevăr, dacă-i cunoaște dezvoltarea». Știință, artă, literatură, toate sunt expuse fatal acestui moloh nemilos. Tot ce aflăm noi azi complicat, de neînțeles, este numai o fază mai înaintată a dezvoltării, toate își au originea lor simplă, primitivă.

Originea științelor par'că ne-o putem închipui mai ușor, prin aglomerarea și clasificarea cunoștințelor câștigate, dar care să fie originea artelor, mai bine zis: ce a dat naștere artelor? Răspunsul nu e atât de greu, precum ni-se pare, — este atotputernica necesitate. Omul primitiv își zidește coliba sa primitivă, ca să-l scutească de vijeliile vremii. O provede cu lucrurile cele mai necesare: cu un pat din crengi frunzoase, cu masă și cu scaune din tulpinile pădurii seculare. Trece un șir de veacuri pân'ce își zidește casa de lemn ori de piatră, pân'ce își coplește mobilele necesare. Stă departe de aceste clădiri și mobile orice tendință artistică, deține, ele nu servesc — altceva, decât imeriosa necesitate. Cu timpul însă omul, nu se îndestulește mai mult cu forma necesară a adăpostului său, el cearcă a da exteriorului și interiorului locuinței sale o formă plăcută și aparentă: iată momentul, care conduce în împărăția cerească a artelor. Se naște arhitectura, iar ca ceva decorativ sculptura și pictura. — Tot așa ca și artele plastice și arta industrială. Până ce omul își coplește obiectele numai într'atât, ca să corespundă materialmintei scopului destinat, nu poate fi vorba de artă; dar îndată ce omul nu se mulțumește cu exteriorul brut al obiectelor sale, îndată ce le dă o formă plăcută și le decorează: se începe domeniul artei industriale.

Încălzitul, această necesitate coherență naturii omeniești, care a dat naștere unui product industrial-artistic, sobei, și-a menținut până în ziua de azi forma sa originală. Să ne reamintim numai colibele și căscioarele ciobanilor noștri — lăcașul atâtor basme și epopee frumoase — unde împrejurul focului în povești și cântări se pierd nopțile lungi și friguroase de iarnă. Focul încălzește, luminează încăperea, dar totodată servește și pentru pregătirea ciorbei, tocaneii și altor mâncări ciobănești, iar fumul se depărtează prin strunga acoperșului. Aceasta simplitate a încălzitului o aflăm la început și la Romani în atrium (sensul etimologic al cuvântului este afumat, întunecos), o aflăm și azi la Românii noștri dela țară în tindă. Este o fază mai înaintată a dezvoltării, când cu extinderea locuinței se separează încălzitul și flutur: prin aceasta soba își are deja locul său între mobile și conform înaintării industriale și artistice se desvolă și ea.

Privesc soba de olane ce se înalță grandios și superb dintre mobilele camerei mele. E o capodoperă a artei industriale de pe la 1880, una din reușitele modele ale lui H. Schmidt. Examinându-o mai de aproape, la moment îmi bate la ochi caracteristica sobei moderne și a celeia din epoca renașterii: forma arhitectonică. Nu-i vorbă e mare deosebire în privința exteriorului. Dacă ne cugetăm la sobele castelelor Ambras și Fratzberg din secolul al XVI-lea și XVII-lea, sobe garnisite cu o sumedenie de alto-reliefe, la cari fiecare olan servește numai pentru a decora colosul care cuprinde în sine furtul lui Prometeu — numai decât observăm, că deosebirea este numai și numai decorativă, exteriorul în înțelesul strâns al cuvântului, pe când forma arhitectonică coincide aproape cu desăvârșire. Soba renașterii e mai decorată, soba modernă e mai simplă. Construcția lor seamănă mult, ambele sunt compuse din două părți constitutive, din una de deșub pătrată și masivă și din una superioară, grațioasă, uneori de formă cilindrică, mai des având forma unei prizme, decorată în acest caz la margini cu stâlpi sveltii ori cu reliefe. Ce privește partea decorativă, soba renașterii stă mai aproape de arta gotică, decât de cea modernă. Din diferitele olane ce ne-au rămas din secolul al XV-lea putem remarca fap-

tul, că evul mediu și-a eternizat memoria și aici ca și în literatură prin două monumente caracteristice: prin reliefele faptelor biblice și cavaleresti. Minunatele sobe ale castelului Ambras din secolul al XV-lea ne arată forma sveltă și decorațiunea perpendiculară a artei gotice. Aceste reliefe cu subiecte biblice și cavaleresti se mențin și pe olanele sobelor renașterii, dar se aliază de ele și altele mai lumeste: portretele și faptele împăraților, ba în castelul Fratzberg și reprezentarea figurală a celor cinci sensuri. Putem constata și cultivarea dezvoltată a ornamentei geometrice. Artă decorativă a renașterii din secolul al XVII devine chiar ca și în arhitectură și aici încercată, mezo- și basso-reliefele secolului al XVI devin aici alto-reliefe.

Sobele stilului baroc sunt mai grațioase ca și acele a renașterii, dar și mai simple. Pe când în renesans fiecare olan are ceva însemnat, fiecare poartă ceva decor, în baroc dispăre compoziția din olane a sobelor, dispăre bogăția decorativă a renașterii. Dar nici nu prin mijloacele artei decorative a voit să facă efect măiestru decorativ baroc, ci prin linii, prin liniile înclinate ce caracterizează această epocă. Partea inferioară solidă și greoaie o găsim și aici ca și pe timpul renesansului, cea superioară însă devine în sus din ce în ce tot mai sveltă, piscul este în fine decorat cu o vază ori cu o statuă. Forma arhitectonică a sobelor renașterii se schimbă în baroc într-o formă de tranziție arhitectonică-sculpturală, iar în rococo într-una pur sculpturală. Soba rococo se potrivește de minune între mobilele bizare și decorate de pe atunci; profuziunea scoicelor încrustate, a ghirlandelor împletite, au lăsat urme adânci și aici. Statuetele gingașe, reprezentând ingerași ori figuri omeniești, încă fac parte din îngrămădirea ad infinitum a decorațiunilor, de ex. în castelul Brühl.

Sobele de stilul 1800 și 1810, caracterizate prin timiditatea și simplitatea lor, întrebuntesc iarăși linii drepte imitând arta clasică, dar fără studii temeinice. Soba adeseori are forma unui stâlp, a cărui menire ai crede că este a ținea o vază antică, pe când scopul adevărat este ca să încălzească. Simțul nostru modern, natural de sigur că nu ar suferi o astfel de amăgire. Noi credem că stâlpul trebuie să rămână între orice împrejurări stâlp, iar soba sobă și nu ne este rușine să-i dăm locul cuvenit în adăpostul nostru. Dar nici secolul practic nu au corespons sobele acestui timp. Soba este uneori un fel de părete (iarăși o amăgire!) care desparte rafturile unei biblioteci, ceea ce la tot cazul nu a fost favorabil pentru cărțile bibliotecii.

Secolul al XIX dă sobei definitiv forma arhitectonică, soba se înalță maiestros, dar simplu din mobilierul locuinței. Expozițiile de artă industrială din Berlin, Paris și Viena accentuează iarăși și iarăși însemnătatea sobei, măiestrii chemați expun tot ce au putut produce mai bun și mai frumos, dând prin aceasta criticilor de artă ocazia de a afla dintre modelele expuse forma cea mai reală și plăcută, care să fie potrivită spiritului vremii și gustului modern.

Secolul al XX — dacă e permis să vorbim deja despre el, trăind încă abia în primele decenii — se apropie tot mai mult de idealul de a fi practic, dar totodată și frumos. Spiritul critic al vremii a ajuns la convingerea, că soba superbă, aproape monumentală a secolului trecut nu se potrivește în locuința cu mobile moderne, comode, pe de altă parte experiența a dovedit, că din soba de o înălțime de vre-o 2—3 metri numai o parte 1/3 în sine căldura, cea superioară rămâne de regulă rece. Deslegarea simplă a problemei a fost, că soba și-a pierdut din înălțime, ceea ce e practic, pentru că economisează din material, dar forma este nepotrivită și neestetică. Dar cu timpul gustul estetic s'a împrietinit tot mai mult cu simțul practic al secolului, forma sobei moderne devine un paralelepiped. Exteriorul este simplu, fără mult decor, dar dacă ai lua un singur ornament de pe ea, îndată și-ar pierde din frumseță, semn că: soba modernă e practică nu numai ce privește forma, ci și în decorațiune. Natural, că modelele vechi, îndeosebi cele ale lui H. Schmidt azi dominează încă; în fine sobă nouă nu ne vom zidi de cătrei schimbăm aranjamentul locuinței; dar care forță poate împiedeca răspândirea și popularitatea viitoare a unui articol industrial, care e practic dar totodată și artistic.

Cugetele mele se îndreaptă acum spre problemele artistice-tehnice ale încălzitului central, însă un puternic sunet de clopotel intrerupe brusc asociațiunea mea de idei. Servitoarea îmi anunță o vizită. Sunt doi prieteni de-ai mei, doi compatrioți, cari au venit să mă cerceteze în singurătatea mea, ca să petrecem împreună preșeara sfântului praznic, reamintindu-ne obiceiurile neamului nostru, cu această ocaziune, si împrăștiind amintirile dragi ale copilăriei...

Berlin, Dec. 1912.